

FUGA NADIEI COMĂNECI, PE PRIMA PAGINĂ A ZIARELOR STRĂINE

Mass-media internațională au preluat, difuzat și amplificat la cote nebănuite știrea părăsirii României de către Nadia Comăneci.

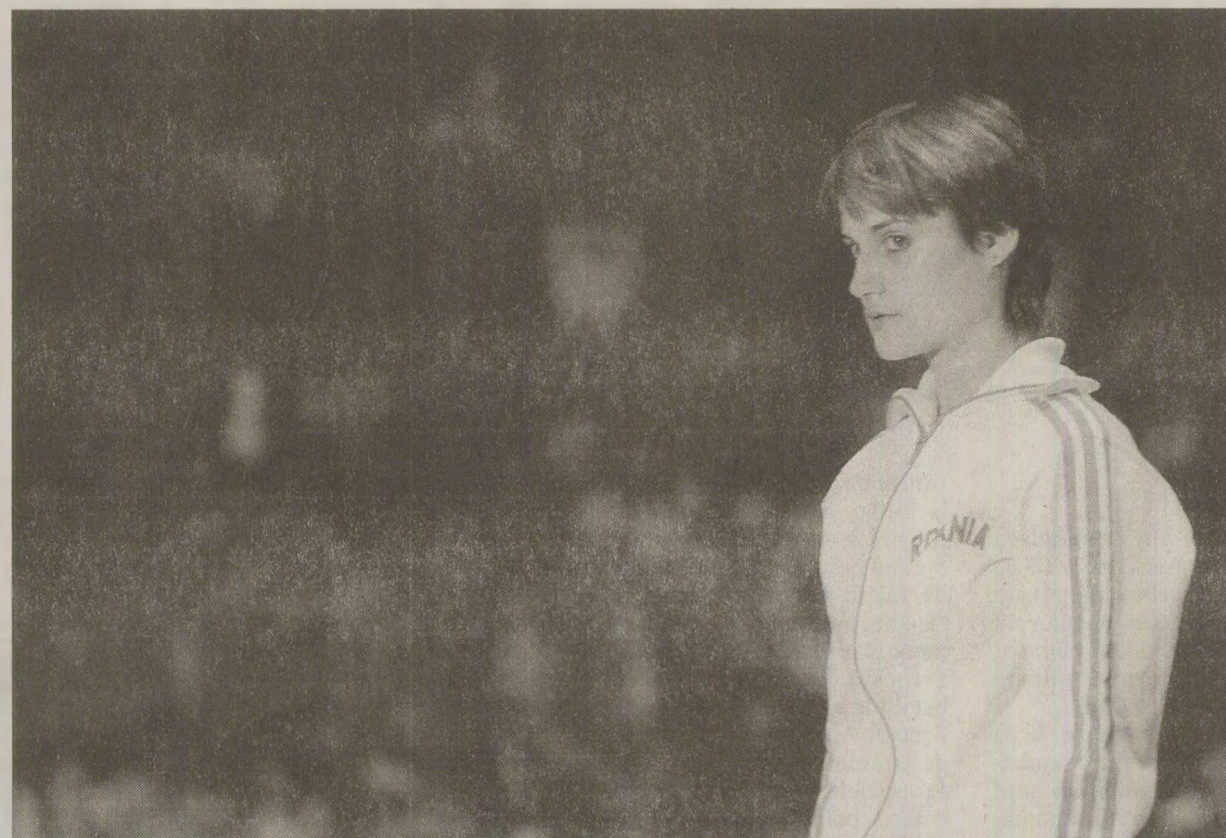
În tot cursul zilei de miercuri, 29 noiembrie 1989, posturile de radio americane au anunțat părăsirea României de către Nadia Comăneci, în timp ce canalele de televiziune locale și rețelele naționale ca ABC, CBS și NBC au dedicat programe speciale, aducând pe micul ecran secvențe din participările gimnastei la olimpiade, campionate mondiale și alte concursuri internaționale.

În același timp, în toate emisiunile, ca și în ziarele apărute joi, 30 decembrie, a fost subliniată semnificația politică a gestului Nadiei, articolele (chiar și New York Times și Washington Post au publicat fotografia Nadiei pe prima pagină) purtând titluri precum „Nadia a ales libertatea” sau „Nadia a făcut un nou salt extraordinar: cel spre lumea liberă”.

În numărul său de vineri, 1 decembrie, Washington Post, într-un nou articol consacrat Nadiei, a vehiculat ideea „răpirii de către agenți români care au dus-o înapoi în România”.

În aceeași zi, 1 decembrie 1989, postul de radio Vocea Americii difuza un interviu acordat telefonic de Geza Pojar, fostul coregraf al Nadiei Comăneci. Acesta era stabilit de mai mulți ani în SUA, unde conducea o școală de gimnastică din Sacramento, California. Conținutul acestui interviu era apreciat de Securitate drept „profund ostil și denigrator. Pentru ilustrare, vom reproduce câteva pasaje. După o scurtă introducere, Pojar a fost întrebat de Horia Pușcașiu, redactor al postului de radio Vocea Americii: „De ce credeți că a fugit? De ce a evadat Nadia?”.

Răspuns: „Cred că datorită avalan-

La 29 noiembrie, toată presa străină vicia. În ciuda avantajelor oferite de regimul de la București, Nadia, multipla medaliată la olimpiadele de gimnastică, a ales să părăsească ilegal România. FOTO: Ilie Marian/AGERPRES

șei de evenimente din jurul României. A făcut-o, de fapt, atunci când poporul cehoslovac a ieșit pe străzi și a impus guvernului reforme radicale, democratice, reforme adânci în acel sistem politic rigid, anacronic. În același timp, la București, președintele... Ceaușescu a îngenucheat poporul român și și-a impus realitatea ca secretar general al partidului. Nu vrea în nici un chip să dea glas dorințelor din afară și, probabil, din interior ca să și reformeze propria țară. Cred că asta a determinat-o pe Nadia să fugă. (...)

Întrebare: Cum bine se știe, Nadia

Comăneci a fost, la un moment dat, idolul întregii României și probabil că este în continuare, acum cu atât mai mult.

Răspuns: Cred că Nadia a fost și este un teaur național. Chiar dacă va fi pomenită în țară, Nadia rămâne unică în istoria gimnasticii mondiale. Este unică, o personalitate care va rămâne pentru totdeauna.

Întrebare: Ce credeți că înseamnă pentru familia Ceaușescu, pentru Ceaușescu plecarea Nadiei?

Răspuns: Cred că plecarea Nadiei din România expune regimul Ceau-

șescu și atrage atenția mondială asupra cruzimii și anacronismului din țară”.

În dimineața zilei de sâmbătă, 2 decembrie 1989, la ora 6:30 (ora României), același Horia Pușcașiu realiza o transmisie de la Aeroportul Kennedy din New York, la numai câteva minute după încheierea conferinței de presă susținută de Nadia Comăneci în fața celor câteva sute de reporteri prezenți în sala de presă a aeroportului.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

La 30 noiembrie, cetățenii republicii purtători ai numelui Andrei aniversau onomastica. Nu chiar până la ziua, pentru că sârbătorea picase într-o joi și-a doua zi toată lumea mergea la școală sau la lucru. În România Socialistă încadrarea în muncă era obligatorie, Miliția urmărea persoane care, nu lucrau dintr-un motiv sau altul și flutura amenințarea dosarului penal pentru „parazitism social”. Iar propaganda se lăuda că la noi, spre deosebire de Occidentul decadent, nu există șomeri. Andreii, Andreele cititori de presă aflaseră la prima oră din ziare despre vizita făcută în ziua precedentă de Nicolae Ceaușescu prin mai multe „obiective” din Capitală.

Patriarhul Teoctist era în vizită la Iași, iar o delegație a Bisericii Ortodoxe Române participa în Grecia la o reuniune a bisericilor-surori. În loc de furaje, vâcuțele de la CAP Lușga din județul Bihor au primit o porție consistentă de „indicații”. La Orădea, Plenara Consiliului Culturii și Educației Socialiste a Județului Bihor premia laureații din județ la cea de-a VII-a ediție a Festivalului Național „Cântarea României”, iar poetul și traducătorul Mircea Ivănescu le vorbea membrilor Cenaclului „Lumina” din Sibiu despre romanul Ulyse, al irlandezului James Joyce.

(Continuare în pag. a II-a)

SALA DE LECTURĂ

Sfârșit de partidă în Est

Doi ani și jumătate, până la 30 iunie 1992, a supraviețuit Biroul din Paris al Europei Libere prăbușirii regimurilor comuniste din estul Europei. De fapt, chiar mai puțin decât atât, fiindcă anunțul de închidere fusese făcut în ianuarie 1992. După încă trei ani, în iunie 1995, întregul istoric post de radio anticomunist avea să treacă printr-o restructurare severă și să fie transferat din Germania, acum reunificată, de la München în capitala unei foste țări comuniste, la Praga. Nimeni, desigur, nu și imagina aceste evoluții în ultimele luni al anului 1989, când prezentul era atât de spectaculos încât făcea imposibilă privirea într-un viitor fie el oricât de apropiat. Nu se știa dimineața ce se mai întâmplă până seara. Regimurile comuniste din estul continentului cădeau unul după altul, într-un ritm din ce în ce mai alert

și nu o singură dată în urma unor peripeții de vodevil, eclipsate însă pentru moment de grandioarea spectacolului istoric în desfășurare.

La 9 noiembrie, spre exemplu, spre surpriza întregii lumi, cade pașnic Zidul de la Berlin. De fapt, se deschide, fiindcă un inalt aparatcic est-german e atât de nauc încât anunță la o conferință de presă transmisă în direct în seara acelei zile că locuitorii din RDG pot călători în Vest fără nici un fel de formalități începând chiar din acel moment. Evident, mii, chiar zeci de mii de est-berlinezi pornesc de îndată spre Zid și după câteva ore, spre miezul nopții, îl trec și încep să-l demoleze.

(Continuare în pag. a IV-a)

CEAUȘESCU, ÎN AMINTIRILE LUI GORBACIOV (1)

Poziția specială

Dintre liderii europeni comunisti, Nicolae Ceaușescu a fost cel mai înverșunat adversar al reformelor propuse de Mihail Gorbaciov. La nivel oficial, ultimul lider sovietic nu și permitea decât să facă reproșuri diplomatice la adresa lui Ceaușescu, pe care le găsim în documentele de arhivă și ziarele timpului. Însă ce gândea cu adevărat Gorbaciov despre „geniul din Carpați” era dificil de cunoscut în 1989. Publicarea memoriilor fostului lider de la Kremlin la Moscova, în 1995, a mai lămurit din acest mister. Prezentăm în continuare câteva amintiri și caracterizări ale lui Gorbaciov despre Ceaușescu. (I.T.)

Noul tip de relații pe care le-am stabilit cu țările socialiste și în cadrul cărora centrul de greutate îl constituiau egalitatea în drepturi, suveranitatea și neamestecul în treburile interne a făcut posibilă apariția unei schimbări în bine. Relațiile noastre cu România, de la bun început nu foarte simple, s-au complicat mai mult când trupele a cinci state din Pactul de la Varșovia au intrat în Cehoslovacia în august 1968.

De atunci a început Nicolae Ceaușescu, pe vremea aceea deja de trei ani în fruntea Partidului Comunist Român, să se distanțeze de Uniunea Sovietică și să sublinieze aproape cu fiecare ocazie independența și suveranitatea României. Aceasta cerință, în sine elementară, a devenit cu timpul, prin nenumăratele ei repetări cu orice prilej (și uneori chiar fără nici unul), un fel de formulă magică, ce aducea dividende duble... Poziția specială a României a fost sprijinită din Vest prin împrumuturi, investiții, clauze ale națiunii celei mai favorizate în comerț și multe altele, iar Nicolae Ceaușescu a folosit acest lucru cu dibăcie pentru a și întări controlul, oricum deja foarte riguros, asupra comportamentului și mentalității românilor și să și creeze o poziție de forță absolută. Populația era în majoritatea ei izolată, prin bariere administrative de netrecut, atât de Vest, cât și de Uniunea Sovietică.

Pe Ceaușescu l-am cunoscut personal încă înainte ca eu să devin secretar general. Ca secretar al CC al PCUS am avut ocazia să-l întâlnesc ori de câte ori vizita URSS. Nu era prea apreciat la Moscova; i se luau în nume de rău ambițiile și relațiile ostentative cu Vestul. Consecința a fost că el își declara și mai răspicat, părerile „deosebite” și avansa inițiative de politică externă ambițioase, care nu urmăreau în nici un caz o realizare practică, ci doar întărirea, în conștiința mondială, a propriei sale originalități. Un sentiment ciudat mă stăpânea de fiecare dată când observam

cum încerca Ceaușescu, prin toate mijloacele, să accentueze independența părerilor sale. Toate acestea erau artificiale; orice persoană, chiar și cu o precară cultură politică, observa limpede limitele personalității lui și labilitatea sa psihică. Cu toate acestea, mi se părea util să eliberez relațiile sovieto-române de umbra vreunei confruntări. De aceea am încercat să vorbesc cu tact cu Ceaușescu și să înțeleg esența propunerilor sale în detaliu. Am recunoscut, de exemplu, adevărul parțial pe care-l cuprindea concepția lui că tensiunile dintre Moscova și Beijing se puteau explica cel puțin în parte prin neînțelegeri și aprecieri greșite din partea sovietică. Ceaușescu era foarte mândru de bunele sale relații cu conducerea chineză și s-ar fi oferit cu plăcere ca mijlocitor între Moscova și Beijing.

Oricum, rolul de intermediar îi convenea bărbatului de la București. Astfel se străduia el, printre altele, să întretină contacte mai strânse cu oamenii politici arabi, cu Arafat, ca și cu Israel, și probabil că ar fi mai ușor să enumerăm cineva țările Africii și Asiei de sud-vest în care Ceaușescu nu acționa, decât cele în care efectua vizite foarte puternic mediatizate. Și mișcarea statelor nealinate era urmărită cu interes de președintele român, care privea cu invidie popularitatea lui Gorbaciov în acest grup. Pretutindeni căuta să și consolideze prin relații economice ambițiile sale mondiale, oferind un sortiment bogat de mărfuri românești: de la produse ale petrochimiei, mașini agricole, compresoare și agregate Diesel până la tehnica aeronautică, automobile și locomotive Diesel. Întreprinderile industriale românești în care se realizau toate aceste produse își îndeplineau misiunea, desigur fără nici o speranță, și sufereau tot mereu, din punctul de vedere al energiei, materialelor și materiilor prime, de mari dificultăți de aprovizionare. Dar economia românească a fost și a rămas total subordonată ambițiilor de mare putere ale stăpânului ei. Ea semăna tot mai mult cu o măorțoagă slăbită de forțe, stimulată de un teribil călăreț cu un bici nemilos.

Eram perfect la curent cu situația din România. Încă din 1986 existau indicii că acolo - chiar dacă informațiile care parveneau erau foarte rare - exista un interes crescând pentru procesele de reformă care se petreceau la noi. Era vorba, firește, cum știa oricine, în primul rând de poziția lui Ceaușescu: prea multe depindeau de acest „zeu în viață”, de unul singur dintre cuvintele lui.

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

Ca și cum nu s-ar fi isprăvit alegerile și Congresul, soții Ceaușescu și-au reluat ședințele. Între orele 10:05 și 12:45, Elena Ceaușescu s-a întâlnit la sălău cu Bobu și Constantin Radu. Să fi-nceput, în trei, pregătirile pentru schimbările așteptate de toți, și promise, se pare, de Ceaușescu pentru anul viitor? În aceeași sălău, după-amiaza (orele 16:30-17:10) s-a discutat cu Nicolae Ceaușescu planul pe 1990. Prin cabinetul Elenei Ceaușescu au trecut Gheorghe Oprea, Silviu Curticeanu (de trei ori), Nicoloiu, Teoreanu și Nicu Ceaușescu (orele 18:00-18:09). În vreme ce Gorbaciov se afla în vizită oficială la Roma, Ceaușescu a făcut și el o nouă vizită de lucru prin Capitală. Prilej de a scrie ziarele și a se transmite la televizor cât de iubit era în țară!

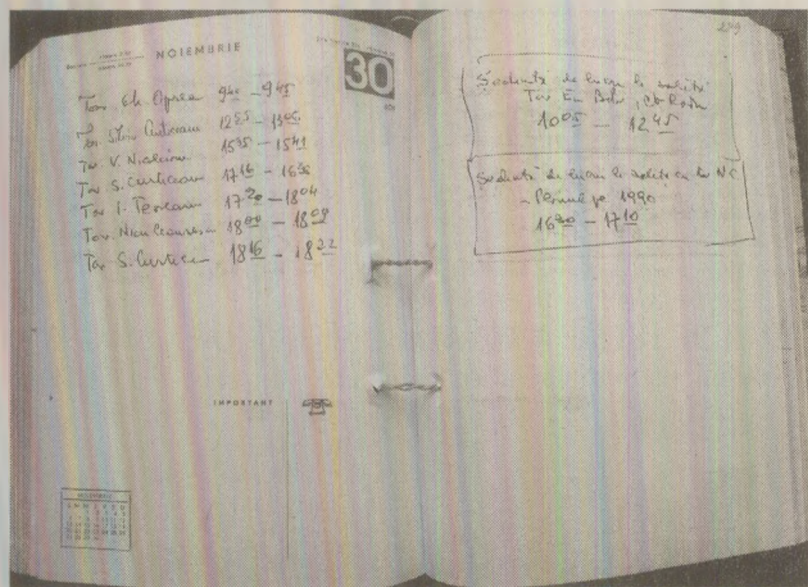
Altfel, ziua a curs în ritmul și obișnuitele ritualuri. Soții Ceaușescu dejunaseră împreună la reședință și prânziseră amândoi în biroul lui. Meniul lui Nicolae Ceaușescu din acea zi („oarecare”), generalul Marin Neagoe l-a notat astfel:

„La micul dejun - lapte dulce, albuș de ou cu brânză de vaci, crudități (roșii, ardei), pâine, suc de grepfrut; La ora 11:00 - rula de salău cu legume, pâine, același fel de suc; La dejun - vinete împănate, bușdincă de tăitei cu brânză de vaci, ciorbă de fasole verde cu verdeață, perișoare cu verdeață, spumă de albuș cu mere, pâine; La ora 17:00 - suc de grepfrut; La cină - țelină cu legume (sic!), rasol de fasole verde (sic!), crap la grătar cu mămăligă, salată asortată, pâine, portocale; La culcare - același suc de peste zi”.

„Nimic exagerat ori formidabil, a comentat în amintirile sale fostul șef al Direcției a V-a. Era vorba de diabet, cu mese dese, dar cu un gramaj substanțial redus. Partea nelalocul ei este că pentru omul obișnuit se aruncau pe piață cantități enorme de pește congelat și oase afumate.”

Să-l fi notat corect, oare?! Și tăitei, și mămăligă, și pâine (de trei ori!) într-o zi e prea mult.

Lavinia BETEA

CALENDAR

30 noiembrie (joi)

Soarele a răsărit la 7:30, a apus la 16:38
Luna a răsărit la 9:40, a apus la 17:55
Sărbătoare creștină: Sf. Ap. Andrei, cel întâi chemat; Sf. Frumenuș, Ep. Indiei (Dezlegare la pește)

S-a întâmplat la

30 noiembrie 1989

● La Geneva au fost reluate convorbirile multilaterale privind elaborarea unei convenții referitoare la interzicerea generală și completă a armelor chimice, relate agenția TASS.

Ramona VINTILĂ

JURNALE PERSONALE

30 NOIEMBRIE

Azi, în autobuzul 126, el militar și ea civilă, mutră ușor bleagă, se sorbeau din ochi, erau fericiți și nu și spuneau nimic, dar mestecau gumă. Se uitau unul la altul și mureau de dor și drag unul în ochii celuilalt, dar mestecau gumă! De-abia acum am auzit cum au trecut niște ciobani granița la unguri, cu două mii de oi după ei și cu câinii. În fiecare zi aflăm câte ceva, surprize peste surprize, datorită regimului Ceaușescu. De ce n-or fi înțelegând oamenii ăștia, clanul ăsta, că ar fi cazul să se sinucidă? Sau eventual să fugă undeva, în Asia. Pe la coreeni, că ei le-au mai rămas singurii prieteni!

Titel Constantin, Frica și... alte spaima, București, Editura Victor Frunză, 1996, p. 340-341

Recitesc Jurnalul parizian al lui E. Simion (ediție revăzută). Mai evadez astfel din perimetrul strămt și întunecat al mizeriilor. E.S. scrie concis și la obiect și spiritul său critic funcționează fără greș. E un bun observator și portretist. Cred că stilul său lapidar și pregnant nu e străin de „lecția” maestrului său, Lovinescu.

Mi se pare atât de ciudat să fiu azi, fie și imaginar, prezent în climatul parizian al anilor '70. Azi, când primitivismul dogmatic s-a accentuat până la absurd. Umblând prin oraș, am văzut din nou mizeria și dezolarea. Vitrine înghețate, magazine goale și aceleși trotuare cu zăpada bătoare și alunecoasă. Nu te poți refugia nicăieri la un ceai sau la o cafea. În cafetărie și frig și nu găsești decât prăjituri răzlete necomestibile și alte „uscături”. Am cumpărat pâinea și m-am întors acasă. Aflu că ieri Nadia Comăneci a trecut clandestin granița în Ungaria

(împreună cu alte șase persoane). Declară că s-a hotărât să aleagă libertatea (lăsând în țară tot ce avea: apartament, mașină, bani etc.), deoarece în ultimii ani nu i s-a îngăduit să plece peste hotare. Avea numeroase propuneri să lucreze dincolo, însă a fost „sechestrată” aici. Dacă și o tânăra ca ea (asigurată din punct de vedere material) a riscat să părăsească ilegal țara, înseamnă că atmosfera de aici a devenit într-adevăr insuportabilă. Albanizarea noastră e un fapt implinit. Nu mai avem nimic de așteptat.

Victor Felea, Jurnalul unui poet leneș. Ianuarie 1955-martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, București, Editura Albatros, 2000, p. 738

Eram în metrou, în spatele a doi înși. Unul dintre ei: „Dacă-i dau telefon lui Giță, lasă totul și vine să mă vadă. Tu

nu știi cine-s eu pentru dânsul? Era acu' vreo 12 ani sau mai mult, veneam de la întreprindere cu salaru-n buzunar, că-l luasem în ziua aia, era noaptea, ieșeam din schimbul 2, când dau de el pe trotuar, sub lumina unui stâlp, juca barbut cu unul, pieduse peste 4.000 de lei și ceasul de la mână, ceas, nu jucărie, în total pierderea era de 6.000 de lei; el mă strigă: Mitică, ai bani la tine? Am! Hai să jucăm pe-o mână. Am jucat. Cum-necum - am o bafță la zar! - până dimineața i-am scos părleala, plus încă o mie de lei, care mi-au rămas mie. Așa că, mă, de-atunci mi-e frate, a omorât și-un om pentru mine, a făcut pâmie, eu fusesem de vină, cu cuțitul, mă!...”. Am coborât la Piața Romană, n-am mai putut auzi ce-i spuneau. Ce flenduri de oameni! Ce motive de prieteșug pe viață!

(Continuare în pag. a II-a)

20 de ani de la moartea lui Ion Popescu Gopo

La 29 noiembrie se împlinesc 20 de ani de la dispariția lui Ion Popescu Gopo. A fost unul dintre cei mai importanți cinești români, care și-a câștigat celebritatea mondială datorită personajului de animație care a ajuns să-i poarte numele, „Omulețul lui Gopo”, în „Scurtă istorie”.

Un oval cu un nas micuț, iar ochii orbi, două puncte negre. Trei fire de păr pe vârful ovalului și o necontenită impresie că este neterminat. Expresia feței nu exprimă

vreun sentiment. Și totuși, faima acestui personaj a ajuns la Cannes și a reprezentat un punct de cotitură în lumea animației. Ion Popescu Gopo a dat viață acestui oval și tot el i-a dat un nume, Omulețul lui Gopo. Prin acest Omuleț, toate marile îngrijorări și dileme ale contemporaneității erau scoase în evidență.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Poveste de dragoste

„În '89 aveam doar 7 ani. Deci nu mă întreba cum era regimul și alte d-astea, că nu mi-amintesc. Singura chestie pe care o știu de atunci e prima mea dragoste”, spune răsând Gina Caragea. „Eram vecini de bloc. Îl chema Bogdan și era tare frumuseț. Eu abia intrasem în clasa I, el trecuse într-a II-a. Într-o duminică, învățătoarele de la clasele I-IV au organizat o excursie, la un mau-

soleu, parcă. În autobuz, în drum spre destinație, cântam și ne jucam tot felul de jocuri. La un moment dat, ne-am oprit la «Florii, fete și băieți». Când eu mi-am ales băieții, colegele mele, care știau că îmi place de Bogdan, m-au pus să aleg între Bogdan și Alexandru. Ambele erau numele lui. Mi-a fost așa o rușine! Am lăsat ochii în jos, toți colegii se uitau la mine și râdeau. Și am zis, cu juma de

gură, «Bogdan». Nici nu m-am uitat la el, dar îl simțeam cum se uită la mine.

Când am coborât, la mausoleu, în timp ce mă duceam spre intrare, el a venit lângă mine. Și nu a mai plecat. Îmi amintesc cât de tare îmi bătea inima și că nu am putut să fiu atentă la nimic din ce ne-a spus ghidul ăla.

(Continuare în pag. a II-a)

CEAUȘESCU, ÎN AMINTIRILE LUI GORBACIOV (1)

POZIȚIA SPECIALĂ

(Urmare din pag. 1)

La noi se știa că rude de-ale conducătorului suprem și ale soției sale fuseseră înalte în poziții-cheie în țară (doar în CC se numărau la un moment dat până la șaptezeci) și că oricine protesta împotriva acestui lucru cădea în dizgrație. Ori de câte ori era vorba, într-o discuție, de Ceaușescu, la Moscova se ridica din umeri, ca și cum față de regimul acela orice „speranță și osteneală” erau pierdute, orice comentariu era inutil.

Aflasem totuși că Ceaușescu căuta ocazie să mă întâlnească. Știa că atât în interesul propriu, cât și în cel al României (avea tendința să se așeze pe sine pe un plan de egalitate cu România) colaborarea cu Uniunea Sovietică, vecin cu mare putere, trebuia să continue și că, măcar din acest motiv, trebuia să țină seama de noi. La aceasta s-au adăugat constrângerile economice. România avea nevoie de țitelul sovietic, deoarece producția proprie nu acoperea nici măcar jumătate din nevoile de materie primă ale întreprinderilor de prelucrare a țitelului care fuseseră construite din voința conducătorului, fără niște calcule prealabile raționale.

Și mai exista un punct în calculele lui Ceaușescu, care, de asemenea, nu constituia un secret pentru mine: prin relații bune cu noul și relativ tă-

nărul secretar al CC al PCUS spera să-și poată îndeplini planurile orgolioase, propria sa „politică mondială”. Absolut serios s-a exprimat odată Elena Ceaușescu spunând că, pentru un bărbat ca Nicolae Ceaușescu, România era mult prea mică. Până atunci avusesem de-a face cu mulți oameni ambițioși și, chiar dacă este greu să-ți imaginezi un om politic cu greutate care să nu aibă și un anumit orgoliu și o anumită cutezanță, Ceaușescu rămâne totuși în această privință fără nici o concurență. Pe buzele lui se vedea permanent un rânet arrogant, menit să-i arate interlocutorului că vede prin el și nu da pe el nici două parole. Această aroganță și acest dispreț față de ceilalți, care de-a lungul deceniilor a căpătat o formă absolut grotescă, le-a raportat – posibil fără să-și dea seama – de la „oamenii lui de curte” chiar și asupra unor parteneri care ocupau cel puțin același rang ca și el.

Președintele român îi plăcea să-și demonstreze importanța sa deosebită la foruri internaționale. Nici un alt om de stat sau activist de partid, oricât de înaltă funcție ar fi ocupat în România, nu era împuternicit să-și pușcă definitiv semnătura pe documente care erau acceptate în asemenea foruri. Așa se întâmpla și în ședințele Consiliului Politic al Pactului de la Varșovia, ale cărui decizii și declarații nu se aprobau decât în con-

sens: reprezentanții României insistau mereu asupra unora dintre propunerile lor, la care nu putea renunța decât „el însuși”, iar Ceaușescu nu făcea concesii decât la rugămintea secretarului general al CC al PCUS, și nici măcar atunci întotdeauna. În contrapartidă, cerea câteva milioane de tone de țitei – un truc care, încă de pe timpul lui Brejnev, fusese exersat de mai multe ori. N-am făcut o dramă din asta. În mod curent, în timpul ședinței sau într-o pauză mă îndreptam spre el și ne retrăgeam împreună pentru o discuție între patru ochi sau în prezența încă unei persoane din delegațiile noastre.

Un asemenea gest ostentativ din partea mea îl mulțumea, iar mie îmi convenea de asemenea, dar din alt motiv: la astfel de discuții reușeam să rezolv nu numai problemele controversate, ci într-o oarecare măsură să și moderniz pretențiile nemăsurate ale lui Ceaușescu și să contracarez încercările de șantaj. Trebuie însă, de dragul adevărului, să menționez că unele din declarațiile cu care voia să obțină un mare efect, în ciuda unor ornamentații propagandistice, mergeau totuși în direcția justă. Cu toate acestea, nesfârșitele pretenții și capricii ale românilor le-au devenit treptat tuturor atât de plictisitoare, încât unora pur și simplu nici nu mai voia nimeni să le asculte și de la bun început

propunerile lor se declarau drept inacceptabile, deși unele dintre ele conțineau și „un dram” de rațiune.

Uneori totuși constatam, în întâlnirile mele cu Ceaușescu, că, prin perdeaua deasă a unui comportament de invățător, devenit obicei, tot mai străbătea o anumite tendință spre un dialog familiar, un schimb informal de păreri, pe scurt o relație umană normală. Dar câteodată aceasta căpăta trăsături comice. La ședințele Comitetului Politic al Consiliului Pactului de la Varșovia, oamenii lui erau tot timpul atenți în ce moment sosea delegația sovietică. Imediat Ceaușescu era informat și – ca din întâmplare – sosea și el în același timp cu mine.

Mi-amintesc cum, în timpul unei reuniuni în Ungaria, am străbătut pe jos un parc spre a ajunge la locul următoarei ședințe. În față mergea delegația română. Deodată Ceaușescu s-a prăbușit la pământ; părea să-și fi sucit piciorul. A fost ajutat să se ridice. L-am ajuns din urmă și l-am întrebat cum se simte. La fel de „intâmplător” ca și cum s-ar fi găsit un pian printre arbuști, au apărut în clipa aceea repoteri de televiziune cu camerele de luat vederi, după care presa și televiziunea au comunicat despre o întâlnire dintre Ceaușescu și mine.

Era un joc foarte transparent. Ceaușescu voia să demonstreze înțelegii lumii că un Gorbaciov se întâl-

Ajuns la putere în 1985, Mihail Gorbaciov l-a găsit pe Ceaușescu într-o poziție de „independent” pe care și-o manifesta din 1968, când trupele sovietice invadaseră Praga. Nici reformele nu erau un „import” benefic de la Moscova FOTO: Arhivele Naționale

nește în mod special cu el, stă de vorbă cu el și ține seama de el.

În total, relațiile mele cu Ceaușescu nu erau împovărate de nici un fel de „socoteli vechi” pe care ar fi trebuit să le rezolvăm. Voiam ocazional să vorbesc cu el personal și eram convins că posed suficientă răbdare și destule argumente ca să-l determin pe pre-

ședintele român să porceadă la unele schimbări, corespondând spiritului timpului. Cel mai important era să provoc o situație prin care societatea românească să se deschidă unor contacte, unei cooperări; după aceea ar fi vorbesc cu el personal și eram convins că posed suficientă răbdare și destule argumente ca să-l determin pe pre-

invitații explicite ale lui Ceaușescu și să fac o vizită oficială de prietenie în România. Ultima oară mai fusese un secretar general al PCUS la București în 1976.

Memoria. Revista gândirii arestale, nr. 31 (Traducere din limba germană de Micoela Ghițescu)

ULTIMUL CPEX

Ion Frățilă, prim-secretar de carieră

Funcții deținute în 22 decembrie 1989: membru al CC al PCR (din 1984); membru suplent al Comitetului Politic Executiv al CC al PCR (din 1987); prim-secretar al Comitetului județean de partid și președinte al Comitetului Executiv al Consiliului popular al județului Prahova (din 1987); deputat în Marea Adunare Națională (din 1985).

Construcția dosarului: Documentele de „cadre” privind-l pe Ion Frățilă au fost întocmite în anul 1961, cu ocazia demarării procedurilor de intrare în Partidul Muncitoresc Român. Conform procedurii, Frățilă și-a întocmit autobiografia, colegii cu vechime în partid i-au făcut recomandări, iar cadristul Exploatarea minieră din Filipești de Pădure (jud. Prahova), unde era angajat ca mecanic, s-a deplasat în localitatea natală – Fieni (jud. Dâmbovița) – pentru a strânge date despre familia sa. Cel mai recent document din dosarul lui Ion Frățilă datează din 1962, când șeful biroului organizației de bază din Exploatarea minieră Filipești de Pădure a confirmat că în perioada „candidaturii” a avut o ținută ireproșabilă și merita să fie primit în PMR.

Date biografice: Ion Frățilă a început activitatea de partid încă din primul an de școală profesională, devenind membru al Uniunii Tineretului Muncitoresc în 1954. În anul următor s-a înscris în sindicat, remarcându-se ca un bun comunist. Imediat după terminarea liceului, în 1961, a început procedurile pentru intrarea în Partidul Muncitoresc Român, devenind candidat. Cu această ocazie și-a redactat și autobiografia. „M-am născut la 16 februarie 1939 în comuna Fieni, raionul Pucioasa (Târgoviște), regiunea Ploiești. Sunt salariat al Exploatarea minieră Filipești de Pădure, în funcția de mecanic. Atât eu, cât și părinții mei nu ne-am schimbat numele. Nu posed nici o avere personală și nu am nici de moștenit nimic.

Tatăl meu se numește Frățilă V. Ion. Atât în trecut, cât și în prezent a fost muncitor la Fabrica de ciment „Ilie Pintilie” Fieni. Era o avere în prezent de 0,75 ha. Locuiește în prezent în comuna Fieni, raionul Târgoviște, regiunea Ploiești. În trecut nu a făcut nici un fel de politică. Mama mea se numea Frățilă Eleonora și este decedată din anul 1942. Tatăl meu s-a căsătorit cu Ciineș Eugenia. (.)

Am făcut școala elementară de 7 ani în comuna Fieni. În timpul școlarizării am avut profesori sau următorii tovarăși: Georgescu Alexandru, Georgescu Elena, Croitoru Elena, Codrescu Elena etc. Toți locuiesc în prezent în Fieni. Iar colegii următorii tovarăși: Ursache Mihai, Milea Ion, Constantinescu Ion, Despa Mariana, Sora Mihai, Sora Ilie și alții. După terminarea școlii elementare am dat examen la Școala Profesională Metalurgică Târgoviște reușind fără loc și fiind repartizat la Școala Profesională Filipești de Pădure, cu sediul în Fieni, intrucât Școala Profesională de la Filipești era în construcție. După terminarea anului I am fost mutat la Filipești de Pădure, (orașul minier). Aici am terminat Școala Profesională și am fost repartizat la E.M. Filipești de Pădure, unde sunt și în prezent. Am avut ca profesori următorii tovarăși: Filip Dumitru, Meculescu Ion, Meculescu Elena și alții. Iar colegii pe următorii: Pală Vasile, Moise Marin, Socol Valeriu, Anca Cornel, Duminiță Marin, Duminiță Constantin și alții.

După cum am arătat mai sus, după terminarea școlii am fost repartizat la Exploatarea Minieră Filipești de Pădure, în anul 1957, la atelierul mecanic, având ca șef de secție pe tov. Felea Georgehe, iar ca maistr pe tov. Oșan Ștefan și Ivan Georgehe. Nu dețin nici o funcție în altă întreprindere nici benevol și nici prin contract. Nu am fost niciodată în strâinatate și nici nu am fost condamnat penal. Nu cunosc nici o limbă în afară de cea maternă. Nu am rude în străinătate.”

Ion Frățilă avea patru frați, doi din prima căsătorie a tatălui și doi din a doua. Soră „bună” îi era Maria, născută în anul 1935, muncitoare la Fabrica Steaua Electrică Fieni. Era membră a UTM și căsătorită cu Ion Păscule. Frate de mamă și de tată îi era și Vasile, născut în 1930, muncitor la „bază”, membru PMR, care la data

întocmirii dosarului lui Ion Frățilă (1961) urma cursurile școlii de partid de un an. În trecut, Vasile Frățilă fusese președinte al Consiliului Raional Pucioasa. Cei doi frați vitregi se numeau Elionora, născută în 1943, casnică, și Mircea, născut în 1944, elev, ambii membri ai UTM.

Studiul: Școala Profesională din Fieni, continuată la Filipești de Pădure (1954-1957); Liceul din Filipești de Pădure (1957-1961); Școala de partid de un an pentru cadre UTC din București (1964-1965); Facultatea de Științe Politice și Administrative din cadrul Academiei de Științe Social-Politice „Ștefan Gheorghiu” din București, curs fără frecvență (1969-1973).

Moment-cheie în ascensiunea politică: Ion Frățilă a primit carnetul de membru al PMR în noiembrie 1962. Însă partidul l-a promovat în funcții politice înaintea acestui eveniment – în octombrie 1962 a părăsit munca de mecanic la Exploatarea Minieră Filipești de Pădure, pentru funcția de inspector de personal și învățământ. În referatul de admitere în PMR, secretarul organizației de bază de la Exploatarea Minieră făcea următoarele aprecieri: „Tov. Frățilă Ion, pe timpul cât a lucrat în cadrul E.M. Filipești de Pădure, a avut o atitudine tovarășească și se bucură de popularitate. În timpul candidaturii a căutat să muncească pentru ridicarea nivelului politic și ideologic, a luat parte la adunările generale, luând cuvântul la ședințe și ridicând probleme sănătoase pe linie de producție, fapt ce a făcut ca tov. Frățilă Ion să fie scos din producție pentru muncă politică în cadrul Comitetului raional UTM ca secretar al Comitetului UTM la Exploatarea Minieră Filipești de Pădure.

În întreaga sa activitate, tov. Frățilă Ion nu a manifestat delăsare sau comportare neplăcută pentru ducerea sarcinilor ce i-au stat în față la bun sfârșit.

A căutat în permanență să studieze material politic și cu caracter profesional. Nu s-a manifestat a avea lipsuri.”

Carieră politică: Imediat după admiterea în PMR, Frățilă a fost promovat în conducerea politică a regiunii Ploiești. În virtutea vârstei, a ocupat funcții la vârful UTM, care, conform procedurii, cereau apartenența la „partidul mare”. Așadar, din 1962 Ion Frățilă a fost membru în Comitetul regional al UTM Ploiești, timp în care a urmat Școala de partid pentru cadrele tinerelețiului comunist de la București (septembrie 1964 – iunie 1965). După absolvire a fost numit în următoarele funcții: șef al comisiei de propagandă al Comitetului regional UTC Ploiești (iunie 1965 – noiembrie 1966); prim-secretar al Comitetului raional UTC Târgoviște (noiembrie 1966 – februarie 1968); secretar pentru probleme de propagandă al Comitetului județean UTC Dâmbovița (februarie 1968-1969). În 1969 a început Academia de Științe Social-Politice „Ștefan Gheorghiu”, Facultatea de Științe Politice și Administrative, cursuri fără frecvență (1969-1973). După obținerea licenței a ocupat posturile: instructor al Comitetului județean de partid Dâmbovița (din 1973); șef de catedră la Cabinetul județean de partid Prahova (până la 10 noiembrie 1974); secretar pentru probleme de propagandă al comitetului municipal de partid și vicepreședinte al comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului Târgoviște (10 noiembrie 1974 – 18 octombrie 1977); prim-secretar al Comitetului municipal de partid Târgoviște (18 octombrie 1977 – octombrie 1979); instructor al CC al PCR (octombrie 1979 – 24 mai 1982); prim-secretar al Comitetului județean de partid și președinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului Vaslui (24 mai 1982 – 28 noiembrie 1987) și Prahova (28 noiembrie 1987 – 22 decembrie 1989).

Critica și autocritica: În recomandarea finală de admitere în rândul PMR, din 1962, șeful organizației de bază de la Exploatarea Minieră Filipești de Pădure a consemnat: „Ca o lipsă a tov. Frățilă s-a constatat că este puțin cam timid”.

Amintiri și memorii: Nici unul dintre foștii componenți ai CPEX care au dat interviuri ori și-au publicat memoriile nu povestesc episoade ale căror protagonist sîi fost Ion Frățilă.

Ilioniu TIU

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Poveste de dragoste

(Urmare din pag. 1)

După ce am ieșit, ne-am dus undeva într-o poienă, ne-am așezat cu toții pe iarba și ne-am desfășurat pachetele pe care ni le fuseseră părinții de acasă. Bogdan era lângă mine. Mie îmi pusesse mama pâine cu unt. Atât aveam. El avea ceva carne – mușchi sau ceva – între feliiile lui de pâine.

Ai lui „se descurca”, cum se zicea atunci. Mi-a dat și mie unul dintre sendvișurile lui și n-a vrut să îa la schimb unul de-al meu. După ce am mâncat, învățătoarele au spus că putem să mai stăm puțin să ne jucăm și băieții au scos mingile cu care veniseră de acasă. Fetele aveau coardă, elastic și cărți de joc. Eu nu voiam să joc nimic. Așa fi stat acolo lângă Bogdan până s-ar fi făcut noapte (n.r. – râde cu poftă). Dar el s-a

ridicat de pe iarba și am crezut că se duce la fotbal. Nu s-a dus. Mi-a zis: «Hai cu mine!». Și am plecat să ne plimbăm.

Când ne-am îndepărtat de grup, m-a luat de mână. Nu ne-am dus prea departe. Ne-am așezat la un moment dat sub un stejar și el a început să jongleze cu ghinde. Eram absolut fascinată. Știu că l-am întrebat unde a învățat să jongleze și mi-a zis că e secret. Apoi a scos din buzunar un pumn de caramelle și o cutie cu CIP. Am împărțit caramellele și apoi a început să toarne din cutia cu bobite colorate în palme. Măncam direct cu gura din pumn. Nici nu știu dacă boboanele alea se puteau mânca și astfel.

Ne-am întins sub copac, cu mâinile sub cap și m-a întrebat – «Tu ai învățat să citești?». Știam eu literele de tipar și puteam să recunosc și să scriu cuvinte sim-

ple, dar de citit... Mi-a fost rușine, dar i-am zis că nu. Cred că m-am înroșit și mi s-a făcut ciudă că nu eram eu mai mare ca el. Dar el n-a râs. Mi-a zis: «După ce înveți, o să-ți dau o carte. Se numește Habarnam». Și eu am râs cu poftă de titlul ăla comic. N-a mai trecut mult și învățătoarele au început să strige să ne adunăm la autobuz. Mi-a dăruit cartea aia de ziua mea, în toamna lui '90. Am plecat și am venit împreună de la școală până când eu am terminat clasa a IV-a. Faceam schimb de cărți, de timbre, de surprize Turbo, de abțibilduri cu fotbalisti. Adică... eu îi făceam lui rost de fotbalisti și el mie de timbre. Ii spuneam mamei că o să mă mărit cu el... N-a fost să fie (n.r. – râde). În vara lui '95 a emigrat cu ai lui în Canada. Nu mai știu nimic de el de atunci... (o consemnat Andreea SMINCHISE)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Întorcându-mă acasă, în dreptul unui derdeluș de lângă blocul G 2, un puștan se oprise cu sania (la nins azi zăbrăvni) în calea dlorlalți. Alt puștan (clasa a V-a, să zicem) îl ia la rost: „Tocmai aici ți-ai găsit să parchezi, mă?”. Auzi acolo: „Să parchezi!” Pe când eram ca el, nici vorbă de așa ceva, deși tata avea mașina pe mână. S-ar fi zis: „Tocmai aici ți-ai găsit să oprești boii, mă?”.

Leonard Govrilu, Jurnalul anului revoluționar 1989, Pașcani, Editura Moldopress, 2004, p. 91

Italo Calvino: „Mi se pare uneori că o epidemie de ciumă a lovit umanitatea în facultatea ce o caracterizează cel mai mult: uzul cuvântului; o ciumă a limbajului care se manifestă ca o pierdere a forței cognitive și a un automatism ce ține să niveleze expresia în formule mai generale, anonime, abstracte, să dilueze semnificațiile, să rotunjască vârfurile expresive, să stingă orice scânteeie care sare din întâlnirea cuvintelor loc și circumstanțe. Nu mă interesează aici întrebarea dacă originile acestei epidemii trebuie căutate în politică, în ideologie, în uniformitatea birocratică, în omogenizarea mijloacelor mass-media (sic), în difuzarea școlară a culturii medii. Mă interesează posibilitățile de sănătate. Literatura (și poate doar literatura) poate crea anticorpi care să împiedice răspândirea ciumei limbajului”. (Steața, 10/89).

Radu Ciobanu, Târmul târziu, Jurnal 1985-1990, Deva, Emia, 2004, p. 179-180

Ziua tatălui meu, întunecată, totuși cu un miez luminos în ea, ceva m-a consolă și azi, o bucurie venind din somn – eram din nou în casa de pe Strada Amaradia, în apropierea Cimitirului Catholic, mă urcam pe o scară de lemn ca să văd mormântul bunicii noastre, Nana. Lângă scară a apărut tata răsând și arătând cu degetul spre mormântul mamei sale, spunând: „Dumneaei e mai iubită pentru că și-a ținut ascuns răutatea”. Am vrut să cobor și să-l îmbrățesc, dar el a surâs numai, făcând o semn de adio cu mâna și șoptind: „Mai târziu”. Toată ziua m-am gândit la el, m-am dus la Biserica Adolf Fredrik din apropierea casei, am aprins o lumânare și m-am rugat plângând încet, cu fața în mâini, pentru odihna sufletului său.

Boni sosește o oafă tristă. Zilele trecute mi-a povestit un vis vechi: era la data tării cu René, căruia i s-a făcut deodată rău, era pe moarte și el i-a presat inima cu amândouă mâinile. Imediat, René a murit sub ochii lui. Povestindu-mi asta, Boni s-a înroșit, de parcă ar fi ascuns și alte secrete de neconștat. Acum povestesc că e mare jale la editură: Marie, iubita lui Alain, de care acesta se despărțise, dar care locuia încă la vila fraților, pentru că ea îi împrumutase 100.000 de coroane suedeze pentru a-l ajuta în afacerile eșuate, și-a dat foc turnând benzina peste tot corpul, chiar în momentul în care Alain țesea cu mașina lui în oraș, Marie e la spital acum, între viață și moarte. Doctorii spun că nu există nici o speranță, Marie are arsuri de gradul patru și vrea să moară. Îmi amintesc acum de cuvintele ei, când am văzut-o ultima oară: că există ceva împrur în ea și că ar vrea să se purifice. Exact la miezul nopții au venit la mine Yves și Alain plângând ca niște copii, povestind cum Marie a ars în grădina lor și cum ei au încercat în zadar să stingă focul de pe ea. Am stat împreună bând bere până târziu, nu există consolare, dar faptul de a sta puțin cu ei, asta pare că le-a făcut cât de cât bine.

Gabriela Melinescu, Jurnal suedez II (1984-1989), Iași, Polirom, 2002, p. 287-288

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Prima „vizită de lucru” după Congres

Miercuri, 29 decembrie, Nicolae Ceaușescu inspectează întreprinderea „23 August”, Institutul de cercetare Științifică și Inginerie tehnologică pentru mașini unelte, întreprinderea „Tricodava” și Central Național de Fizică de pe platforma Măgurele. Era prima vizită după Congres, făceau ziarele la unison cuyenita precizare, începând cu Știința, reluete aidoma de toate ziarele județene – „organe” de presă ale Comitetelor de Partid. „Organele” primeau pagina întâi de la București și așa se explică faptul că ziarul de la Călărași arăta la fel cu omologul din Suceava sau Oradea. Peste tot, s-a spus, gazdele și-au manifestat „bucuria deosebită și înalta mândrie patriotică”. Ceaușescu a fost primit cu urale, cu șoimi ai patriei și pionieri, plus „gingașe buchete de flori”, cu multumiri și noi angajamente. El a inspectat, a verificat, i-a ascultat pe directori, desigur că s-a oprit și printre muncitori să-și întrebe una-alta și înainte de plecare a cuvântat și-le-a urat de bine. Presa n-a mai scris decât printre mine de oameni care l-au aplaudat s-a numărat și Valentin, fiul cel mare, absolvent al Institutului de Fizică și Inginerie Nucleară și angajat Centrului Național de Fizică de la Măgurele. Spre deosebire de Nicu, Valentin intrase în politică la spartul târgului, și nici atunci într-o poziție de primă mărime: cu cinci zile înainte ca părintele să-l viziteze la locul de muncă, în timpul Congresului, fusese ales membru al Comitetului Central, dar nu cu drepturi depline, ci doar suplent.

Patriarhul Teocrist, în vizită la Iași

De Sfântul Andrei, Prea Fericitul Patriarh Teocrist a prezidat lucrările Adunării Eparhiale Arhiepiscopiei Iașilor, care a aprobat rapoartele tuturor sectoarelor de activitate ale eparhiei pe anul 1989. Duminică, 26 noiembrie, începuse o vizită în Moldova. Prima dată s-a oprit la Iași și a săvârșit Liturgia la Catedrala Mitropolitană. A vizitat apoi mai multe șantiere de restaurare și construcție de noi biserici, pentru a se convinge de stadiul lucrărilor. În ultimele zile din noiembrie și primele din decembrie, o delegație a Bisericii Ortodoxe Române formată din Prea Cuviosul Protosinghel Daniel Ciobotea, consilier patriarhal și conferențiar al Institutul Teologic din București, și maica Nazaria Niță, stareta Mănăstirii Văratec, s-a aflat în Insula Creta din Grecia. Academia Ortodoxă de la Kolymbari organiza o Consultație Interortodoxă ce pregătea Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic, programată să aibă loc în ianuarie 1991 la Canberra – Australia. 27 participanți din 14 țări reprezentând Biserici răsăritene și Biserici Ortodoxe Orientale au elaborat un document de prezentat la Canberra, menit să illustreze specificul ortodoxiei. Pe lângă slujbele religioase zilnice, lucrările de reflecție și discuții teologice propriu-zise, programul Consultației Interortodoxe de la Hania a mai cuprins și o serie de vizite în centre

CAP Luğaș din Bihor, la colțul de rușine

Soarta tristă a vacilor de la CAP Bihor-i-a determinat pe membrii Comitetului Comunal de Partid și ai organizației de bază să se intrunească de urgență într-o ședință. Bițelele necuvântătoare erau prost hrănite, s-a concluzionat. „Dieta” forțată a avut drept consecință scăderea îngrijorătoare a producției de lapte pe vacă furajată. Responsabilii CAP-ului s-au apărut spunând că nu au furaje suficiente și nici specialişti care să se ocupe de ferma zootehnică. Sigur, nici „resursa umană” n-a fost la înălțime, adică în-

REVOLUȚIILE DE CATIFEA

Adamec a cerut retragerea trupelor sovietice

La acest sfârșit de săptămână, totul se petrece foarte repede: în ziua de 30, Guvernul anunță destrămarea Cortinei de Fier la frontiera austriacă și restabilirea libertății de a călători, începând de la 4 decembrie. La 1 decembrie, PCC, reevelează evenimentele din 1968 și califică intervenția trupelor Pactului de la Varșovia drept o „greșeală”. Simultan, Adamec cere retragerea trupelor sovietice. Primele partide politice își fac apariția. Ca în fiecare seară, Havel își încheie noaptea într-o tavernă din subsolurile Capitalei. Oboseala pare să nu aibă putere asupra lui: suscitarea din aceste zile o anihilează complet. Din ce în ce mai relaxat, membrii Forumului Civic evaluează proporțiile victoriei lor. Sămbătă seara, el organizează o petrecere la „Lanterna Magică”, pentru a mulțumi astfel personalului care, la începutul săptămânii viitoare, își va relua munca obișnuită. Vinul spumos cere în valuri și toți cântă în cehă. „We shall overcome”... Christian Duplan, Vincent Giret, Vița în rosu. Nesupunți. Varșovia, Praga, Budapesta, București, vol. IV, București, Editura Nemira, 2000, p. 229

eparhiale, bisericii și mănăstiri din Creta. Bunaoară, în 30 decembrie – vizită la Mănăstirea de maici Hrisopighi (Hania) și recepția la centrala eparhială din Hania oferită de I.P.S. Mitropolitul Irineu de Apokoronom și Kydonia.

Laureații bihoreni la „Cântarea României”, premiați în cadru festiv

La ultima ședință din luna noiembrie a cenealului „Lumina” de pe lângă Centrul de Cultură și Creație Sibiuană, „Cântarea României” din Sibiu, poetul și traducătorul Mircea Ivănescu a participat în calitate de invitat special. Oaspetele și-a prezentat activitatea de traducător din marea poezie a lumii și din proza faulkeiană și joyceană, insistând asupra romanului „Ulisse”. Discuțiile cu cenealștii au fost deosebit de animate, scria „Iocalul” Tribuna Sibiului, dar scriitorul Vasile Avram, moderatorul întâlnirii, a avut grijă ca spiritele literare să nu se înfierbânte prea tare. În final, membrii Cenealului „Lumina” s-au ales cu „o seară de neuitat”. Plenara Comitetului Județean de cultură și educație socialistă a județului Bihor a „analizat” prestațiile localnicilor la cea de-a VII-a ediție a Festivalului Național „Cântarea României”. La final, laureații și-au primit diplomele, insignele și medalile în cadru festiv.

Cristino DIAC

Fuga Nadiei Comăneci, pe prima pagină a ziarelor străine

(Urmare din pag. 1)

Potrivit relatării lui Horia Pușcașiu, „Nadia Comăneci a apărut în sală cu zâmbetul pe care-l cunosc milioanele de locuitori ai Terrei, obosită de călătorie, de tensiunea ultimelor patru zile, dacă nu săptămâni, și de tensiunea ultimilor ani care a determinat-o, de fapt, să părăsească țara. A apărut în sală zâmbind, declarând de la început într-o engleză foarte bună: «Vreau să vă spun doar câteva cuvinte. Sunt fericită că sunt în America, lucru pe care mi-l doresc de mult timp. Dar până acum nu am avut pe nimeni care să mă ajute. M-a ajutat acest prieten – și a arătat către un tânăr care o însoțea, despre care spunea că îl cheamă Constantin –, îl mulțumesc din inimă»».

Au urmat apoi întrebările venite ca o avalanșă din partea ziariștilor. Pentru ilustrarea modului de enclavitate în care Nadia a răspuns acestora, vom reproduce câteva dintre replicile schimbate în cadrul conferinței de presă:

- De când planuiești să fugi din România, Nadia Comăneci?
- De mulți ani.
- Care a fost motivul pentru care ai plecat?
- Am vrut să trăiesc o viață liberă.
- Ai plecat cuiva din cauza evenimentelor din Europa Răsăriteană, nemulțumită că nimic nu se întâmplă în România?
- Da și nu, nu neapărat. Am vrut-o eu. A fost o decizie personală.
- Unde pleci din New York?
- Nu știu încă.

Poate cel mai relevant asupra diplomației Nadiei este răspunsul la următoarea întrebare:

– Îți dai seama de impactul pe care-l are fuga ta asupra regimului lui Ceaușescu?

– Is not my business (nu-i treaba mea).
În după-amiaza aceleiași zile, 2 decembrie 1989, postul de radio *Vocea Americii* a difuzat și un interviu acordat de Bela Karoly lui Horia Pușcașiu referitor la plecarea Nadiei. După câteva întrebări privind contextul în care a aflat de plecarea Nadiei și primele reacții avute, discuția a fost canalizată asupra impactului politic al acestui act:

Întrebare: – Domnule Bela Karoly, Nadia Comăneci a fost în România onorată cu cele mai înalte distincții. «Erou al Muncii Socialiste», o altă serie de medalii de mare prestigiu. Deci, Nadia Comăneci era totuși Nadia Comăneci în România. Ce crezi – o întrebare retorică, de fapt – că a generat, în ultimă instanță, plecarea acestui copil favorit la un moment dat al lui... Ceaușescu? Pentru... Ceaușescu ea reprezenta succesul unei generații. Ce crezi că a generat această plecare a ei, în ultima instanță?

Răspuns: Asta e adevărat. Ea se bucura de favorurile personale ale familiei... Ceaușescu. Presupun că înțeleg că înțeleg favorurile au încetat, iar presiunea a venit.

Întrebare: Și, în acest sens, ce crezi că înseamnă pentru regimul... Ceaușescu și pentru... Ceaușescu personal, din punct de vedere politic, plecarea Nadiei?

Răspuns: Îl atinge în mod foarte neplăcut. Poate este cea mai neplăcută situație pe care au avut-o vreodată. În trecut au plecat personalități, chiar și Pacepa, dar acest lucru mai mult a fost politic, dar în momentul când pleacă o sportivă, o persoană care a fost idolul nu numai al familiei președintelui, dar al țării întregi, cred că acest lucru îi atinge foarte neplăcut și, în același timp, semnaleză un lucru, care de fapt este semnalat în toată Europa, tendința oamenilor spre democrație, spre libertate.

Întrebare: În acest sens, domnule Bela Karoly, Nadia Comăneci a renunțat la tot, cum de fapt ați renunțat și dvs. În 1981, când ați cerut azil politic în Statele Unite. Credeți acum, după opt ani de la plecarea din România, că a meritat?

Răspuns: Asta este o întrebare foarte grea. Poate nici până la sfârșitul vieții mele n-am să justific durerea și n-am să înțeleg de ce trebuie omul să facă acești pași. Mult mai fericit aș fi dacă aș putea fi acasă și să am aceleași condiții de viață, aceleași satisfacții cum am acum în America. Desigur, dacă te gândești, și mă gândesc, la partea materială, la partea de viață democratică liniștită, fără griji pe care o trăiesc, sută la sută spun că merită. Dar, dacă mă gândesc la frustrare, neavând prietenii de altădată, neavând familia, neavând țara mea natală în jurul meu, este foarte greu și este un sacrificiu prea mare pentru oricine care trebuie să facă acest pas.

Ecoul gestului Nadiei a fost la fel de mare și pe alte meridiane. La 29 noiembrie postul de radio France Internationale difuza o relatare a Ancăi Adamescu în cadrul unei rubrici intitulată „Stop-cadru pe Nadia Comăneci”, din care cităm:

„Lumea liberă s-a îmbogățit de așară cu un nume de seamă, cel al Nadiei Comăneci, nume ce va rămâne magic pentru totdeauna în lumea sportului mondial. Mai mult decât o campioană, mai mult decât prima gimnastă a Jocurilor Olimpice din această a doua jumătate a secolului, ea rămâne ca o stea care încă mai face lumea să viseze. Nadia Comăneci a trecut deci în Vest nu pentru că nu locuia bine ori nu avea mașină, căldură sau nu avea ce mânca. Nu! În România Nadia era o privilegiată față de restul populației, dar voia libertate. I se interzicea să se ducă până în Ungaria. Și iată că, la 29 de ani, Nadia își ia inima în dinți și alege libertatea cu riscul vieții, căci a trecut clandestin în Ungaria, iar Securitatea conducătorului de la București care, odată, își miza propria celebritate în Occident pe munca, eforturile și talentul acestei fetițe de 15 ani, «zâna de la Montreaux», Securitatea românească este deci în stare de alertă.»

La 30 noiembrie, *Le Monde* publica articolul, „Unde se găsește Nadia Comăneci?” dimpneună cu o tableta semnată de Claude Sarrate și intitulată „Salt periculos”, care începea astfel: „Nu înțeleg. De ce este Nadia Comăneci în primejdie de moarte? De ce îi vor pielea serviciile secrete române?”. În opinia autorului, „evadarea ei anunță o altă revelație, mai dramatică, mai spectaculoasă, riscând să arunce în aer toată pravălia. El se pregătește de plecare! El, «geniul Carpaților», își ia tălpășița în Vest, unde un editor îi oferă 100 milioane dolari pentru a-și scrie memoriile”. *Liberation* îi dedica o pagină întreagă, sub titlul „Nadia Comăneci își ia zborul în Vest”, în vreme ce *L'Equipe* publica pe prima pagină un urias portret al Nadiei, sub titlul „Comăneci, marele salt”. În interior, ziarul mai consacra evenimentului o întreagă pagină cu titlul „Marea evadare”. Cel mai aspru comentariu la adresa regimului comunist din România venea din partea ziarului *L'Humanite* prin articolul, „Un star părăsește întinerul”.

Le Figaro consacra o întreagă pagină a ediției de la 1 decembrie fugii Nadiei. Sub portretul gimnastei, câteva rânduri rezumau telegrafic evoluția ei: „Perfecțiunea la Montreal, deziluzia mai târziu. O campioană a aflat ce înseamnă să suferi. Ea a ales libertatea”. Sub titlul „Ca într-un film de spionaj”. *Le Figaro* titra: „Dramele ne vin acum din Europa de Est, nu de la Hollywood. În România se petrec adevărate scenarii de cinema. Fosta campioană a scăpat din țară miercuri, după ce fusese eroina sistemului socialist. Realitatea întrece ficțiunea. Multe episoade din viața Nadiei sunt mai mult decât românești”. *Le Figaro* mai cita o primă tentativă de fugă a campioanei, prinsă de Securitate și torturată de fiul președintelui Ceaușescu, conchizând însă: „E greu să deosebești adevărul din mulțimea de zvonuri care circulă în legătură cu Nadia”. În Marea Britanie, ziarele de mare tiraj au declanșat o campanie de presă, consacrand subiectului comentarii în prima pagină sau în primele două. În preajma chioșcurilor de ziare din centrul Londrei au fost expuse, începând de la 30 noiembrie, panouri cu reclame privind conținutul ziarelor de seară, preluând cu litere de 10-15 centimetri înălțime titluri de senzație din *Evening Star*:

„Echipa de răpitori pe urmele Nadiei”, „Te întorci acasă sau mori”. *Cotidianul Times* a relatat despre declarația făcută în Camera Comunelor, la 29 noiembrie, de către William Waldergrave, ministru de stat la Foreign Office, care s-a angajat că „vor fi exercitate presiuni asupra Guvernului român cu orice prilej, în legătură cu încălcarea drepturilor omului”. În același context, deputatul laborist Paul Flynn a cerut Guvernului „să inițieze o cruciadă paneuropeană folosind posturile de radio și presiuni internaționale pentru a-i influența pe români și încuraja în mersul lor spre democrație”. *The Independent* publica un articol, semnat de Imre Kovacs din Budapesta, intitulat: „România pierde cea mai bună reclamă”. De asemenea, ziarele *The Guardian*, *The Daily Telegraph* și *The Financial Times* își însoțeau comentariile despre plecarea Nadiei cu aprecieri cât se poate de dure cu privire la regimul politic din România.

Europa Liberă transmitea, la 3 decembrie 1989, în cadrul buletinului de știri de la ora 18:00, știrea că directorul executiv al federației de gimnastică din Statele Unite ale Americii a declarat că organizația sa este gata s-o ajute pe gimnasta Nadia Comăneci să se stabilească la Indianapolis, „unde este centrul federației”. În aceeași zi, postul de radio BBC, în cadrul programului în limba română de la ora 20:30, transmitea un amplu comentariu pe marginea unui interviu acordat de Nadia duminicalului *The Mirror*, publicat pe prima pagină dimpneună cu fotografia gimnastei. Potrivit ziarului amintit, odissea Nadiei, este una din fugile cele mai celebre din analele războiului rece”. Iată, pe larg, comentariul BBC-ului:

„Cel care a pus la cale întreaga operațiune clandestină, Constantin Panait, în vârstă de 34 de ani, cu care Nadia intenționează să se căsătorească, a întâlnit-o pe Nadia în România în urmă cu șase ani și i-a propus în secret, încă de pe atunci, s-o scoată peste graniță. Împreună cu șase prieteni au părăsit Bucureștiul la bordul unui automobil închiriat. Panait i-a dat jos la vreo 10 km de Timișoara și la vreo 18 km de frontiera cu Ungaria și pe la miezul nopții grupul a început să mărșăluiască, urmând timp de trei ore un ghid, unul din partea locului și prieten cu Panait. Au străbătut câmpuri și râuri înghețate, explică Nadia, și puteau auzi în depărtare lătratul câinilor grănicerilor, după care ghidul și-a luat rămas-bun de la grup. Au mers așa la voia întâmplării până la 6:00 dimineața, când au putut vedea o împrejmuire de sârmă ghimpată și au străbătut fără arăta a no man's land-ului, într-un punct situat la vreo 32 km de locul unde trebuia să-i aștepte Panait cu mașina, respectiv în Szeged. Ora mai târziu, grupul de fugari a fost oprit de o patrulă ungurească și dus la sediul miliției din Szeged. Ungurii i-au dat Nadiei hârtii de identitate și au găzduit-o în Hotelul Royal din Szeged, unde l-a reîntâlnit pe Panait. În ziua următoare, cei șapte fugari au plecat cu mașina spre granița austro-ungară, pe care au trecut-o din nou pe jos, fără probleme de data aceasta, Constantin pescuindu-i din nou de cealaltă parte a frontierei. Miercuri dimineața, Panait și Nadia s-au prezentat la Ambasada americană din Viena pentru a cere azil politic. Dar, spre marea lor dezamăgire, ambasada era închisă. A doua zi Nadia a fost primită cu brațele deschise de americani. După cinci zile de groază, Nadia Comăneci era, în sfârșit, liberă. «Pentru prima oară în viața mea puteam spune ce gândesc, puteam vorbi despre orice, fără să mă uit peste umăr», mărturisea Nadia reporterului de la *The Mirror*. Două lucruri au determinat-o să fugă, explica ea: faptul că i se interzicere să călătorească în străinătate și să spună ce gândeste”.

În Spania, articolele și comentariile din mass-media au avut un caracter preponderent politic, semnificativ în acest sens fiind articolul „Fuga Nadiei”, publicat de ziarul *ABC* sub semnătura lui Frederico Jimenez Losanto.

În Suedia, emisiunile de televiziune și ziarele *Dagens Nyheter* și *Svenska Dagbladet* au menționat „originea maghiară” a Nadiei, gimnasta fiind prezentată drept „Ilona Kemenes”. Ziarele de seară *Aftonbladet* și *Expressen* preluau afirmațiile cotidianului britanic *Daily Express* despre „Poterele speciale ale morții”, care ar avea misiunea să o aducă în țară pe gimnastă.

Ziarul elvețian *La Tribune de Geneve* a publicat la 30 noiembrie unele declarații ale lui Bela Karoly, potrivit cărora Nadia „ar putea fi asasinată de Securitatea română și de aceea face tot posibilul să o întâlnească pentru a o împiedica să vorbească”. Bela Karoly a mai arătat că „era de așteptat o asemenea hotărâre din partea Nadiei Comăneci după realizarea lui... Ceaușescu în fruntea partidului, în timp ce în țară viața devenit tot mai grea, poporul suferind, iar ateleții sunt manipulați ca marionete”. În *Le Matin*, redactorul-șef, E. Lehmann, publica un articol deosebit de dur referitor la situația din România.

În Italia, mass-media au acordat, la 30 noiembrie 1989, spații largi plecării din România a sportivei Nadia Comăneci. Ziarele de mare tiraj *Corriere della Sera*, *La Repubblica*, *Il Messagero*, precum și posturile de televiziune TG-1, TG-2 și TG-3 au prezentat ample comentarii despre activitatea și succesele Nadiei.

Și presa din țările (incă) socialiste a relatat pe larg despre părăsirea României de către Nadia. Spațiul cel mai amplu a fost consacrat evenimentului de presa maghiară, fără îndoială pentru faptul că drumul spre libertate ales de Nadia a purtat-o pe teritoriul Ungariei, dar și pentru a relua o serie de speculații mai vechi referitoare la originea etnică a Nadiei. Principalele cotidiene maghiare au relatat în numerele de joi și vineri „cazul Nadia Comăneci”, relatăriile cele mai amănunțite regăsindu-se în cotidianul *Nepsport*. Într-o emisiune de la 1 decembrie postul de radio *Kossuth* îl cita pe antrenorul Bela Karoly, susținând că Nadia Comăneci s-ar afla la Ambasada SUA din Berna (Elveția), neuitând să adauge că numele gimnastei este, de fapt, Nadia Kemenes. Același post de radio a difuzat și un interviu acordat de Zoltan Csaki, fost angajat al Radioteleviziunii Române timp de 18 ani, stabilit în Ungaria în februarie 1989. Întrebat fiind „Ce ai simțit când ai auzit de refugierea în Ungaria a Nadiei Comăneci?”, acesta a oferit următorul răspuns: „Ea este ceangău din Onești. Se spune că bunicii ei au fost maghiari. Foarte demult, în anii '70, am realizat un interviu cu ea la școala de gimnastică a lui Bela Karoly. Era foarte mică atunci. A vorbit românește. Adevărul este că niciodată nu am stat singuri de vorbă, doar cu ea. Referitor la refugierea ei, trebuie să spun că nu a avut probleme materiale în România, ci a ales libertatea”.

În URSS, ziarul *Trud*, organ de presă al sindicatelor, a difuzat în numărul de joi, 30 noiembrie, o scurtă știre transmisă de TASS, preluată după primele relatări ale *MTI*, iar în numărul de a doua zi a inclus o corespondență din Budapesta conform căreia, gimnasta nu a putut să se împace cu faptul că i s-au pus întrebări despre relațiile sale foarte apropiate cu familia... Ceaușescu”. Știrea TASS a fost reprodusă și de cotidianul *Sotzialistieskaja Industrija* în numărul său de joi. Un material mai amplu a fost inserat în numărul de vineri, 1 decembrie, al ziarului *Sovetski Sport*, care cataloghează dispariția Nadiei drept senzatională. Autorul articolului, A. Vladikin, după o scrută biografie a sportivei, menționează ipoteza că Nadia „a fost depistată de serviciile de specialitate românești și adusă în România”. Totodată, citând agenția *France Press*, ziaristul sovietic sublinia: „Nadia Comăneci, care avea strânse legături cu familia... (Ceaușescu), având absolut tot ce-și dorea, a preferat libertatea”. *Radio Moscova* a difuzat în buletinele de știri în limba engleză la 30 noiembrie informația cănform căreia: „Cunoscuta gimnastă română Nadia Comăneci, câștigătoare a numeroase competiții internaționale și campioană la Montreal, a cerut azil politic în Ungaria. Șase cunoscute gimnaste române au trecut granița din România în Ungaria”.

Florian BANU

Strângeri de mână bărbătești și sărutări gen „Apaca”

Congresul partidului se încheie de câteva zile... „Tovarășul” a reintrat în rutina obișnuită. La 1 decembrie, bunăoară, a vizitat câteva întreprinderi bucureștene. Despre intenția lui Ceaușescu de a cutreiera Capitala aflase primul Silviu Curțiceanu, șeful Cancelariei CC. Lui îi mărturisise „Geniul din Carpați” convingerea că ziaristi străini aflați încă în România voiau să îl vadă în acțiune.

În aceeași stare, de prostrăție, Ceaușescu are naivitatea să creadă că circa 50 de ziaristi străini au rămas în România, după Congres, numai pentru a putea relata în direct o vizită de lucru a lui, la un obiectiv industrial. Parcă-l aud și nu mi vine să cred nici acum:

– Măine facem o vizită la „23 August”. Am vorbit eu cu cei de la capitală. Tovarășii de la propagandă mi-au explicat că un număr de ziaristi străini, care au fost la Congres, nu au plecat încă, „tocmai” să poată relata pentru cititorii din țările lor o vizită de-a noastră în direct. Vremea nu-i prea bună, dar ce să facem... Deși nu știam, atunci, nici eu intențiile reale ale ziaristilor străini, bănuiam totuși că este ceva necurat la mijloc, mai ales că motivul invocat era de o naivitate

dezarmantă. Nu-l înțelegem pe Ceaușescu cum poate intra în acest joc prostesc, cu atât mai mult cu cât, în vară, la Snagov, a pătit-o urât cu un gazetar occidental care, după ce l-a fotografiat în toate felurile, cu și fără câini, ca pe un adevărat „boss” aflat la o fermă privată, l-a dat în stampă, pentru a-l face de râsul lumii.

În ziua vizitei, lapoviță și ninsoare, entuziasm, strângeri de mână bărbătești, sărutări gen „Apaca”, exprimirii de recunoștință, angajamente muncitorești și indicații cu nemiluita. Nimic trucat. Totul ca de obicei.

Ziaristi străini s-au înghesuit cât s-au înghesuit până când s-au lămurit că n-a venit încă momentul așteptat, că mai trebuie să vină și altă dată pentru a filmă revoluția română în direct.

Ca și perioada premergătoare Congresului, această stare a fost întreruptă, pe neașteptate, Ceaușescu revenind o prezență activă, bruta și mai inconștientă decât oricând.

Fragment din Silviu Curțiceanu, *Mărturia unei istorii trăite*. Imagini suprapuse, Ed. Albatros, București 2000, p. 415-416

20 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ION POPESCU GOPO

(Urmare din pag. 1)

Filmele de animație realizate de Gopo au reprezentat o deschidere incredibilă, imposibilă pe vremea aceea. Ion Popescu Gopo reușea să transmită, într-un timp foarte scurt, o informație foarte densă, de o profunzime teribilă. În plus, a reușit să facă filme cu actori și personaje de animație, deopotrivă. De aceea, dispariția lui a însemnat un gol dureros, care nu va putea fi umplut niciodată.

Născut în București la 1 mai 1923, Ion Popescu Gopo a debutat în presă în 1939, publicând caricaturi. A studiat la Academia de Arte din București, pe care nu a absolvit-o, absolvind în schimb un curs de animație la Moscova. Debutul în animație are loc în 1949, alături de tatăl său și de Matty Aslan, este vorba despre scurtmetrajul de animație „Pungața cu doi bani”. Din 1950 începe să lucreze la Studioul Cinematografic București, în cadrul Secției de animație. Gopo era un spirit inovator și non-conformist, încercând să depășească mereu barierele tehnice și modelele, străduindu-se să fie un pionier în tot ce a întreprins. După cum mărturisea mai târziu, chiar a inițiat o revoltă anti-Disney: „Când am văzut că nu pot să egalez perfecțiunea lui tehnică, am început să fac filme anti-Disney. Deci, frumusețe – nu, culoare – nu, gingășie – nu. Singurul domeniu în care puteam să-l atac era subiectul”. Ingenios și nonconformist, Gopo „își aduce pe lume” personajul gol-golul și se impune, prin creațiile sale artistice, ca o mare personalitate a cinematografului românesc, câștigând, în 1957, Premiul „Palme d'Or” la Festivalul de la Cannes, cu filmul de scurt-metraj „Scurtă istorie”. Cu „7 arte” (1958), Gopo a obținut Marele Premiu pentru Cel mai bun film de animație la Festivalul de Film de la Tours.

Medeea Marinescu și regizorul Ion Popescu Gopo în 1983 FOTO: Victor Stroe

Gopo încearcă la mijlocul anilor '60 să-și abandoneze omulețul, creând filme-pilulă, „Balanța”, „Ploaia”, „Ulciorul”, iar în anii '80 Gopo experimentează noi tehnici de animație: mișcarea acelor de gămie, „și totuși se mișcă” – 1980, a firelor de tutun, „Animagic film” – 1981, animarea obiectelor, statuetele, părului, „Tu” – 1983.

Încă din 1956, Gopo a abordat filmul cu actori în „Fetița mincinoasă”. Abordează filmul atât ca actor, ca scenarist, cât și ca regizor, ridicându-și filmele la înălțimea imaginației sale. Filmele cu actori ale lui Ion Popescu Gopo au în peisajul cinematografului românesc încontestabile merite de pionierat. Gopo a abordat cu mult curaj basmul, feeria, teme universale și SF-ul. Unicitatea lui Ion Popescu Gopo este indiscutabilă; în condițiile unei dotări tehnice insuficiente, el a realizat „Pași spre

Lună” (1963) și „Comedie fantastică” (1975). Basmele lui Gopo sunt actualizate și interpretate. În „De-aș fi Harap-Alb”, 1965, povestea a căpătat alte dimensiuni în viața lui Gopo, iar drumul inițial al lui Harap-Alb s-a transformat într-o fantezie capabilă să deschidă mințile și sufletele adolescenților. Prospețimea filmului este susținută de povestea nemuritoare, de jocul actorilor și de tinerețea ideilor acestui geniu numit Ion Popescu Gopo. Personalitatea sa avea să se regăsească în latura umană a tuturor filmelor sale.

Gopo, prin sinceritatea lui plină de gingășie, reușește să speculeze cu naturalețe și expresivitate tot farmecul și toată dezinvolura vârstei; și, desigur, feericele combinații dintre actori și ambianțele animate „Maria-Mirabela”, realizat în 1981, nu e o simplă lectură a basmului „Fata moșneagului și fata babei”, ci un musical, iar „Rămășagul” din 1985 prezintă marelui public spectator o zână care se folosește de bicicletă pentru a se deplasa. Părințele Omulețului a ținut întotdeauna să sondeze cele mai profunde adevăruri umane prin mijlocirea filmelor sale. Gopo este mai mereu unicul cineast român menționat în enciclopediile cinematografice. Marele cineast român a murit la data de 29 noiembrie 1989 în urma unui infarct, în timp ce își împingea mașina rămasă înzăpezită pe trotuar pentru a o aduce în curte. Dispariția sa, deși prea puțin semnalată la acel moment, când informația ajungea cu greu la populație, a însemnat și sfârșitul animației românești clasice, Studioul AnimaFilm, lipsit de sprijinul statului, ajungând aproape de faliment. În semn de omagiu, Asociația pentru Promovarea Filmului Românesc organizează în fiecare an „Premiile Gopo” acordate celor mai bune performanțe în industria filmului din România. Loreta POPA

ARTICOLUL ZILEI

Premiul „George Călinescu” pe anul 1989

Revista de istorie și teorie literară a decernat, în Sala Prezidiului Academiei RS România, în prezența unei numeroase asistențe, Premiul „George Călinescu”, prestigioasă distincție a cercetării literare românești actuale, aflată la a treia ediție.

În acest an, Premiul „George Călinescu” a fost conferit academicianului Alexandru Rosetti, pentru volumele „Filosofia cuvântului” (Editura Minerva) și „Diverse, II” (Editura Cartea Românească), precum și pentru întreaga sa activitate consacrată afirmării culturii românești contemporane. Premiul a fost

înmănat de prof. dr Zoe Dumitrescu-Bușulenga, directorul Institutului de Istorie și Teorie Literară și al publicației acestuia (președintele juriului). În cadrul festivității de premiere au luat cuvântul: prof. dr Alexandru Balaci, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Virgil Cândea, prof. dr Mircea Zăciu, Cornelia Ștefănescu, prof. dr Emanuel Vasiliu, prof. dr Al. Piru, Liviu Călin, redactor-șef al Editurii Cartea Românească, Nicolae Florescu, redactor-șef al Revistei de istorie și teorie literară.

Flacăra, nr. 48/1989

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

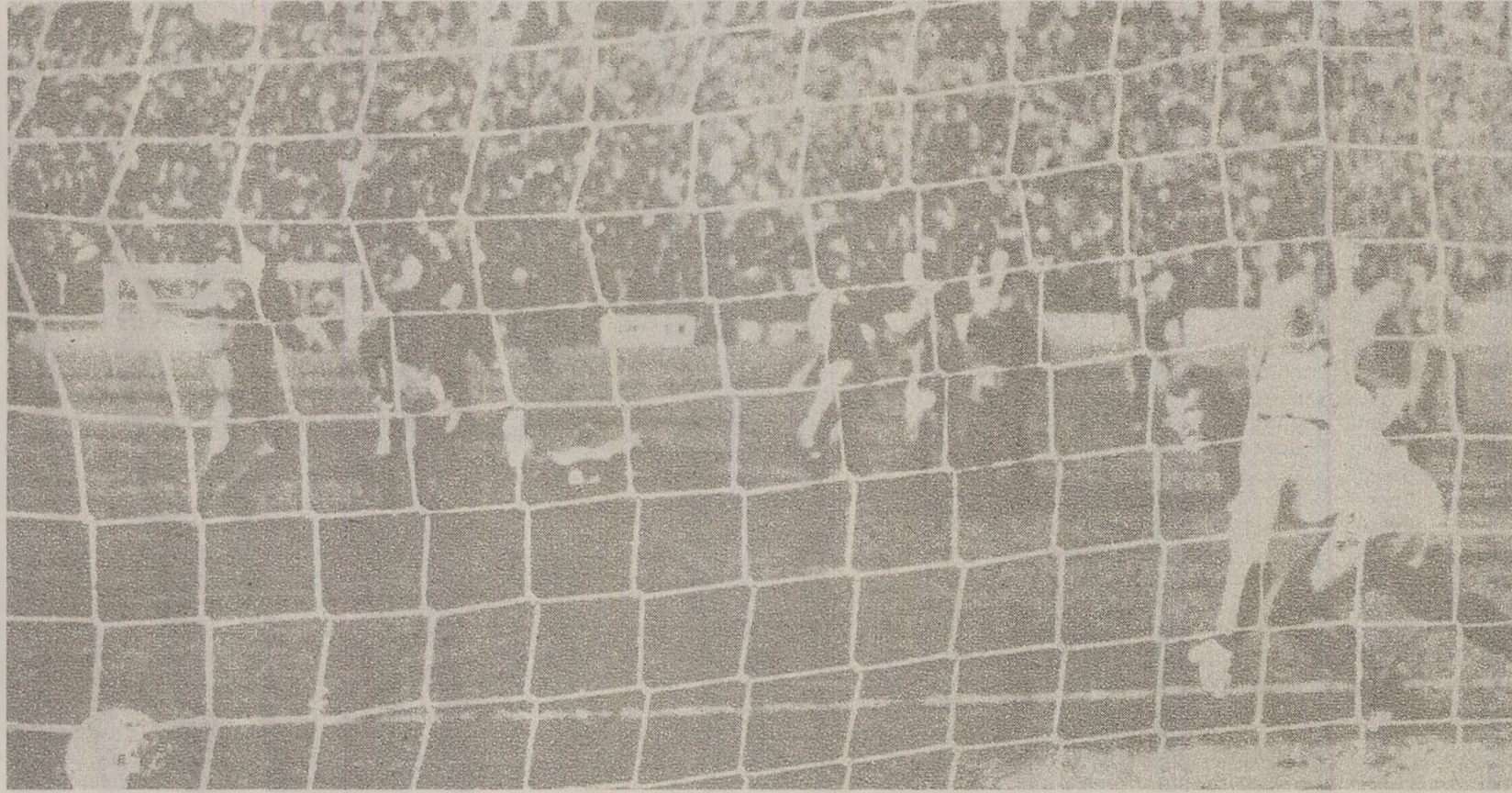
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri, numai cu **JURNALUL NAȚIONAL** CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE **10,9 LEI**

www.jurnalul.ro

Cănițele se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

Universitatea Craiova învinge pe Steaua chiar în Ghencea

Vremurile în care Steaua domina categoric fotbalul românesc începuseră să apună FOTO: Revista SPORT

După ce a stopat seria de 10 victorii consecutive a lui Dinamo, revelația campionatului, Universitatea Craiova, a învins și pe Steaua, însă surpriza este cu atât mai mare, trupa pregătită de Sorin Cârțu impunându-se chiar pe arena din Ghencea. În etapa a 14-a a Diviziei A, în fața unor tribune arhipline, 30.000 de spectatori, oltenii au învins cu 2-1, după un meci spectaculos, în care Steaua a ratat un penalty Sub arbitrajul ploieșteanului Adrian Moroianu au evoluat următoarele formații: Steaua: Lung - Dan Petrescu, Iovan, Bumbescu (79 Grigoraș), Ungureanu - Mujnai, Rotariu, Hagi, Ilie Dumitrescu - Negrău, Balint. Antrenor: Anghel Iordănescu. Universitatea Craiova: Crișan - Mănăilă, Sândoi, Gică Popescu, Adrian Popescu - Zamfir, Olaru, Bica, Ciurea (89 Neagoe) - Ștefan Stoica (85 Pigulea), Badea. Antrenor: Sorin Cârțu. Ambițiile au fost mari, mai ales în ceea ce-l privește pe Gică Popescu, fiind cunoscut felul cum a fost transferat în Ghencea cu un sezon în urmă. De partea cealaltă, la „roș-albaștrii” au evoluat doi foști componenți ai „Craiovei Maxima”, Silviu Lung și Nae Ungureanu. Universitatea ar fi putut deschide scorul la primul atac, însă Badea, singur cu Lung, a tras în portarul stelist. Avertizată, campiona a pus stăpânire pe jumătatea oaspeților, însă Hagi, Ilie Dumitrescu, când Sândoi a scos de pe linia porții, Iovan, care a șutat în bară, și Balint au ratat. De partea cealaltă, oltenii au preferat o defensivă ermetică și contraatac. Imediat după

pauză însă, Gabi Balint a deschis scorul (47), cu un șut la colțul scurt, și se părea că lucrurile vor intra pe făgașul normal. Meciul se putea termina în minutul 60, când Olaru l-a faultat în careu pe Ilie Dumitrescu, însă portarul Crișan a parat penalty-ul executat de Balint. Steliștii au început să piardă teren, oltenii au profitat și Ștefan Stoica a reușit să egaleze (70) după o mare greșeală a lui Bumbescu. Lovitură de teatru după numai cinci minute: Bica a luat o acțiune pe cont propriu, a driblat tot ce a întâlnit în care și a trimis sub bară, de la marginea careului. Steaua, cu orgoliul rănit, s-a năpustit peste careul Universității, a cărei defensivă, în frunte cu Gică Popescu, a rezistat până la final. Trebuie menționat faptul că arbitrul Adrian Moroianu a prelungit partida, nejustificat, cu 8 minute, lucru care l-a deranjat pe crotitorul din umbră al Stelei, Valentin Ceaușescu. Acest lucru a fost recunoscut și de antrenorul de atunci al craiovenilor, Sorin Cârțu. „Este adevărat, Valentin Ceaușescu i-a reproșat la final lui Moroianu faptul că a prelungit partida, spunându-i că nu are nevoie de cadouri. Despre meci, acea victorie cu Steaua mi-a dat confirmarea că mă aflam pe drumul cel bun. Cu puțin înainte o învinsesem și pe Dinamo la Craiova, iar Universitatea redevenise cea mai puternică echipă după cluburile departamentale, care beneficiau de cu totul alt sprijin. Mi-amintesc că meciul a fost prelungit mult mai mult decât era cazul, iar eu simțeam că înnebunesc

Clasament

1. DINAMO	14	14	13	0	1	46-6	26p
2. Steaua	14	11	2	33-8	23		
3. Univ. Craiova	14	8	4	22-9	20		
4. Victoria	14	7	3	4	20-14	17	
5. Inter Sibiu	14	7	2	5	25-27	16	
6. Petrolul	14	6	3	5	21-16	15	
7. FC Bihor	14	7	0	7	31-24	14	
8. FCM Brașov	14	5	3	6	13-28	13	
9. Farul	14	4	5	5	19-18	13	
10. Sportul	14	5	2	7	15-18	12	
11. Flacăra	14	5	2	7	17-20	12	
12. Jiul	14	5	2	7	18-26	12	
13. "U" Cluj	14	3	5	6	13-25	11	
14. Corvinul	14	5	1	8	14-32	11	
15. FC Olt	14	3	4	7	14-21	10	
16. Poli Timișoara	14	3	4	7	19-22	10	
17. FC Argeș	14	4	1	9	10-19	9	
18. SC Bacău	14	3	2	9	13-30	8	

pe marginea terenului. Îmi venea să mă schimb și să intru și eu pe final, să mai țin de minge departe de poarta lui Crișan, care a apărut extraordinar în acea partidă. În orice caz, atunci am știut că ne puteam bate din nou cu București. După un an de încercări, atunci s-a cristalizat echipa care avea să câștige campionatul în sezonul următor. Într-un fel, bătându-ne cu sistemul, noi am fost un preambul la Revoluția din decembrie. Pe Steaua doar Dinamo o mai învingea, din când în când, în rest toate echipele erau victime sigure în Ghencea”, și-a amintit Sorin Cârțu.

Celelalte rezultate ale etapei a 14-a:
 Petrolul Ploiești - FCM Brașov 0-0, Corvinul Hunedoara - SC Bacău 1-0 (Nița '44), „Poli” Timișoara - Victoria București 0-0, Jiul Petroșani - Farul Constanța 1-1 (Sedecaru '34 / Cămuși '26-pen), „U” Cluj - Flacăra Moreni 2-2 (Movilă '3, Sabo '24 / Marcu '51-pen, '73), FC Argeș - FC Bihor 2-1 (M. Stoica '43, Tănase '63 / Ov. Lazăr '85), Inter Sibiu - Sportul Studențesc 3-0 (Văsai '70, Szenes '71, Majaru '78), Dinamo - FC Olt 4-0 (Lupu '20-pen, '53, Răducioiu '27, '40).

Daniel STAN

Sfârșit de partidă în Est

(Urmare din pag. 1)

Aparatcul nu susține ulterior că nu citise până la sfârșit nota pe care o avea de prezentat jurnaliștilor, de aceea făcuse acest anunț cu atât de grele consecințe pentru echilibrul politic al întregii planete.

A doua zi, la 10 noiembrie, venea din Bulgaria știrea demisiei lui Todor Jivkov. Aflat la putere de 35 de ani, acesta fusese cel mai longeviv dintre șefii comunisti est-europeni ai momentului, iar demisia fusese de fapt o lovitură de stat deghizată, în dublă tradiție, otomană și moscovită.

Succesorul lui Jivkov, Petăr Mladenov, despre care istoricii seriosi susțin că era de mult în strânsă legătură cu Mihail Gorbaciov și cu anturajul acestuia, anunță imediat pregătirea de alegeri libere.

O săptămână mai târziu, la 17 noiembrie, în Cehoslovacia populația va fi atât de indignată de știrea că poliția comunistă a ucis un student în urma unei manifestații la Praga, încât grevele și demonstrațiile se țin de-acum lanț în toată țara. Martor ocular al crimei, iubita mortului povestește plângând în hohote cum s-a petrecut drama. Criza culminează, după doar șapte zile, cu demisia în bloc a întregului Birou politic al Partidului Comunist. E

insă mult prea târziu, manifestațiile și amenințările cu greva generală continuă, iar în scurtă vreme președintele al Cehoslovaciei va fi ales de parlamentul dramaturgul și disidentul Vaclav Havel. Aparatul de partid capitulase, fără împotrivire și fără condiții, cum avea să scrie istoricul Francois Fejto în „Sfârșitul democrațiilor populare” (editura Seuil, Paris, 1992). Știrea despre asasinarea studentului praghez fusese însă falsă, ba părea chiar scoasă dintr-o piesă de teatru boulevardier. Pretinsul mort era în viață, calitatea lui de student (la matematică) era de asemenea o invenție, în realitate fusese vorba despre un agent al poliției secrete, iubită zdrobită de durere nu-i era deloc iubită, îi era doar colegă, fiindcă aparținea ei a serviciilor secrete, dar cine mai stătea să dea atenție, în vâltoarea evenimentelor, unor asemenea detalii? Ceea ce se întâmpla în Est era atât de fascinant, atât de neașteptat, atât de uluitor, încât moartea lui Samuel Beckett, pârintele teatrului „absurd” și laureat al Premiului Nobel, petrecută printr-o coincidență vrând-nevrând simbolică în chiar ziua triumfului „Revoluției” din România, avea să treacă neobservată de toată presa europeană.

Normal, de vreme ce Godot totuși venise. După o așteptare lungă, o așteptare de decenii, dar venise.

Este drept că în aceste ultime luni și săptămâni ale anului 1989 pentru exilul românesc militant așteptarea se făcuse de acum „cu o febră”, cum notează Monica Lovinescu în jurnalul său la 10 noiembrie. Era însă o febră a nefericirii, provocată de comparația constant defavorabilă între ceea ce se întâmpla la București și evenimentele din celelalte capitale est-europene. Regimul din România, o „insulă de nonsens istoric”, după o expresivă formulare a Monicăi Lovinescu, părea de neclintit. Avea să se prăbușească însă în doar 24 de ore, oferind lumii în premieră transmiterea aproape în direct la televiziuni a spectacolului unei „revoluții” victorioase.

Și astfel, la sfârșitul anului 1989, o dată cu violența răsturnare de la putere a lui Nicolae Ceaușescu, întreaga Europă se eliberase de comunism. Cel puțin de comunismul de ocupație, impus de armata sovietică în partea de răsărit a continentului după al doilea război mondial. Europa fiind de-acum liberă, postul de radio care purta acest nume și contribuise, în felul său, la uzura, discreditarea și dezintegrarea redutabilei mașinării comuniste de propagandă își îndeplinise misiunea pentru care fusese creat.

Mircea IORGULESCU

amintiri

DIN PRESA EXILULUI

Chiar dacă nu cunoaște eferescența dramatică din Blocul Răsăritean, lumea întreagă se află în mișcare. Tendințele se marchează din ce în ce mai limpede și ele nu confirmă exact tezele diversilor profeti de specialitate. În continuarea calendarului „dramaticului Est”, marele cotidian *Le Monde* a alcătuit și acest calendar politic general.

4 nov. - Franța: Încercând să aplice plume polemice „fularului islamic”, Jospin, ministrul învățământului, se adresează Consiliului de Stat, care apreciază că semnele religioase nu sunt incompatibile cu învățământul laic, dar condamnă orice act de propagandă și prozelitism. Polemica se lărgește și, față de amenințarea „islamizării Franței”, Guvernul Rocard adoptă un plan de integrare a imagi-

nației și de îngădire a ei (28 nov.).
 5 nov. - Liban: Deputații adunați într-o bază militară controlată de sirieni îl aleg președinte pe maronitul Renee Moawad; generalul Aquan declară neconstituțională alegerea, deși fusese primită favorabil la Moscova, Washington și Paris. La 22 nov., Ziua Independenței libaneze, Moawad este asasinat într-un atentat care ucide 23 de persoane. La 24 nov., este ales un nou președinte în persoana altui maronit, Elias Haroui, alegere trecută și ea de Aouan, care este sprijinit de militarii creștini și de deputații din opoziție francezi (aceștia sunt bătuți de jandarmi când încearcă să depună la Ministerul de Externe francez o moțiune în sprijinul generalului, 2 dec.).
 7 - USA: Alegerile pentru postul de primar al New Yorkului sunt câștigate

pentru prima dată de un negru. David Dinkins, iar în Virginia, un alt democrat, Douglas Wilder, devine primul guvernator negru.
 7 - Franța: Un atentat împotriva unui centru turistic din Corsica pune capăt armistițiului respectat de separatiști începând din iunie 1988.
 7-11 Namibia: În alegerile constituante, SEAPO - principala mișcare independentă, cu 41 mandate din 72, nu obține majoritatea necesară conducerii statului. Liderul Sam Nujoma, întors dintr-un exil de 22 de ani, este constrâns să declare că este de acord să colaboreze cu adversarii săi politici.
 8 - Iordania: În alegerile legislative, primele din aprilie 1967, islamistii câștigă 31 de mandate dintre cele 80 ale Parlamentului și

SALUTĂRI DIN... VASLUI!

Ilustrată tipărită de Editura Meridiane și difuzată de Poșta Română

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

Întreprinderea de Bere București, cu sediul în Calea Rahovei, nr. 37, Sector 5, încadrează: diriginte șantier, inginer constructor, instalator, șef secție bere-băuturi, șef birou CTC, lăcătuș auto, cu condiții de autorizare revizie tehnică.

Întreprinderea de Bunuri de Consum din Cauciuc Jilava încadrează de urgență mecanic locomotivă auto-

rizat pentru circulație pe linie uzinală și linie curentă. Retribuția se face conform regulilor stabilite în grupa a V-a. Supraveghez preșcolari câteva ore săptămânal, vorbesc limbile engleză, franceză.

VĂNZĂRI

Vând casă compusă din 5 camere, 2 băi, o bucătărie, lângă Gara de Nord, liberă.

Vând video Akai, Pal Secam multi-

sistem telecomandă și casete sigilate.

Vând video Național, Player, Akai, boxe Unitra 90 W. Cumpăr casă sau apartament trei-patru camere central, Sectorul 2.

Vând Trabant 601, motor și piese schimb rezervă.

Vând Dacia 1300, dormitor Coral, dulap două uși, canapea extensibilă, module de bucătărie.

Vând apartament două camere, etaj 2, Dristor, stație metrou.

tv 30 noiembrie 1989

19:00 Telejurnal. Înfăptuim hotărârile marelui forum al comuniștilor români!
 19:30 Congresul al XIV-lea - Congresul marilor victorii socialiste. Noua calitate a muncii - noua calitate a vieții. Redactor Maria Haineș
 19:45 Agricultură românească în perspectiva programului-directivă adoptat de înaltul forum al comuniștilor români. Redactor Radu Marian
 20:05 Copiii cântă patria și partidul.
 Program literar-muzical-coregrafic în interpretarea unor formații pionierești și ale somnilor patriei, laureate ale Festivalului național „Cântarea României”
 20:30 Țara în anul Congresului al XIV-lea al PCR.

Împliniri și perspective. Producție a Studioului de Film TV. Documentar. Redactor Stelian Tăbăraș
 20:50 Itinerar iugoslav. Belgrad-Novii Sad. Reportaj de Stela Cristea și Sandu Păun
 21:05 Film în serial. Explozia. Producție a Studioului cinematografic „București”. Cu: Radu Beligan, Gheorghe Dinică, Toma Caragiu, Dem Rădulescu, Jean Constantin, George Motoi, Toma Dimitriu, Colea Răutu, Draga Olteanu-Matei, Florin Piersic, Mircea Diaconu, Cezara Dafinescu, Mircea Bașta, Aurel Cioreanu. Scenariul Ioan Grigorescu. Regia Mircea Drăgan. Ultima parte
 21:50 Telejurnal
 22:00 Închiderea programului

DIN ARHIVA MINISTERULUI

DE EXTERNE

În Cehoslovacia s-a modificat constituția

Nota Ambasadei României la Praga către Ministerul Afacerilor Externe 30 noiembrie 1989, ora 9:30
 Tovarășului ministru Ion Stoian, Tovarășului adjunct al ministrului, Constantin Oancea,

Diecița I. Relaii,

1. La 29 noiembrie a.c., sesiunea Adunării Federale a aprobat demisia lui Alois Indra din funcția de președinte al Parlamentului RSCS. Noul președinte al Adunării Federale va fi ales la sesiunea din 12 decembrie, care va fi precedată de dezbateri în cadrul conducerii Frontului Național al RSCS.

2. Adunarea federală a aprobat: Scoaterea din Constituție a articolului nr. 4, referitor la rolul conducător al PC din Cehoslovacia în societate și în stat. Din articolul 6 a fost scoasă formularea privind rolul conducător al PCC în cadrul Frontului Național și s-au făcut unele modificări, astfel că acesta are următorul text: Frontul Național este expresia politică a legăturii popoarelor și naționalităților, a păturilor sociale și a grupurilor obștești. Din articolul 16 a fost eliminată formularea privind educarea în spiritul marxism-leninismului, astfel că primul alineat are următorul text: întreaga politică culturală din Cehoslovacia, dezvoltarea învățământului, educația și predarea se fac în spiritul cunoașterii științifice și în concordanță cu principiile patriotismului, umanismului și democrației.

George Homoștean

Document din volumul: 1989 - Principiul dominului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene. Ediție de: Dumitru Preda și Mihai Retegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p. 364-365.

vremea

În țară, vremea a fost rece, cu cerul mai mult noros. Temporar a nins în estul țării. Vântul a fost moderat, cu unele intensificări în est, unde a atins viteze de până la 70 km/h. Temperatura maximă au marcat o ușoară scădere, mai ales în nordul, centrul și estul țării, unde au fost cuprinse între -6 și 0 grade, iar în celelalte regiuni între -2 și 4 grade. Minimele noctur-

ne s-au situat între -15 și -5 grade. S-a produs ceață asociată cu depunere de chiciură, pe alocuri, în zonele joase și la munte. În București, vremea a fost rece cu cerul variabil. Vântul a suflat predominant moderat. Temperaturile maxime, mai scăzute decât cele din ultima perioadă, au fost cuprinse între 0 și 2 grade, iar minimele între -8 și -6 grade.

În producție

ORIZONTAL: 1) Conclucrare (pl. 2) Profesie. 3) Mici părgăii - Produs al muncii. 4) A folosi - Uniți. 5) Nichel - Ușor de folosit. 6) În relief! - Doctor - Diminutiv. 7) Pline de abnegație în muncă. 8) Strălucitor - Oxid de carbon. 9) Cadru - Mașină de selectat semnețe. 10) Corespunzătorii necesităților producției.

VERTICAL: 1) Legătură informațională. 2) Prilej - Uniunea Arhitecților. 3) Termen de plan - Hotărât. 4) Folosite în hidrotehnică - Capitală arabă. 5) Construcție hidrotehnică. 6) Metalurgist - Telecomunicații (abr. uz.). 7) Scrieri! - Pană - Ritm susținut (fig.). 8) Ventilație - Întreprinderea „Automatică”. 9) La plug - Teavă indoită. 10) Jaloane în planificare.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Informația Bucureștiului, 1989

„Dramaticul Est”, o lume într-o continuă mișcare

Chiar dacă nu cunoaște eferescența dramatică din Blocul Răsăritean, lumea întreagă se află în mișcare. Tendințele se marchează din ce în ce mai limpede și ele nu confirmă exact tezele diversilor profeti de specialitate. În continuarea calendarului „dramaticului Est”, marele cotidian *Le Monde* a alcătuit și acest calendar politic general.

4 nov. - Franța: Încercând să aplice plume polemice „fularului islamic”, Jospin, ministrul învățământului, se adresează Consiliului de Stat, care apreciază că semnele religioase nu sunt incompatibile cu învățământul laic, dar condamnă orice act de propagandă și prozelitism. Polemica se lărgește și, față de amenințarea „islamizării Franței”, Guvernul Rocard adoptă un plan de integrare a imagi-

nației și de îngădire a ei (28 nov.).
 5 nov. - Liban: Deputații adunați într-o bază militară controlată de sirieni îl aleg președinte pe maronitul Renee Moawad; generalul Aquan declară neconstituțională alegerea, deși fusese primită favorabil la Moscova, Washington și Paris. La 22 nov., Ziua Independenței libaneze, Moawad este asasinat într-un atentat care ucide 23 de persoane. La 24 nov., este ales un nou președinte în persoana altui maronit, Elias Haroui, alegere trecută și ea de Aouan, care este sprijinit de militarii creștini și de deputații din opoziție francezi (aceștia sunt bătuți de jandarmi când încearcă să depună la Ministerul de Externe francez o moțiune în sprijinul generalului, 2 dec.).
 7 - USA: Alegerile pentru postul de primar al New Yorkului sunt câștigate

pentru prima dată de un negru. David Dinkins, iar în Virginia, un alt democrat, Douglas Wilder, devine primul guvernator negru.
 7 - Franța: Un atentat împotriva unui centru turistic din Corsica pune capăt armistițiului respectat de separatiști începând din iunie 1988.
 7-11 Namibia: În alegerile constituante, SEAPO - principala mișcare independentă, cu 41 mandate din 72, nu obține majoritatea necesară conducerii statului. Liderul Sam Nujoma, întors dintr-un exil de 22 de ani, este constrâns să declare că este de acord să colaboreze cu adversarii săi politici.
 8 - Iordania: În alegerile legislative, primele din aprilie 1967, islamistii câștigă 31 de mandate dintre cele 80 ale Parlamentului și

care 20 revin Fraților Musulmani, cei mai radicali.
 12 - Spania: Moare Dolorea Ibaruri, La Pasionaria, eroina Războiului civil și fost lider comunist în exil.
 12 - Peru: Alegerile municipale sunt marcate de succesul coaliției de dreapta și de eșecul ordinului de boicot dat de mișcările de guerrilă marxiste și stângiste.
 20 - ONU: Adunarea generală adoptă în unanimitate o Convenție internațională a drepturilor copilului, redactată pe parcurs de un an de un grup de 40 de adolescenți din toată lumea.
 22-26 India: Partidul Congresul Indian, al fostului premier Rajiv Gandhi, pierde 222 de mandate, dar nici celelalte formații nu izbutesc să obțină majoritatea parlamentară simplă de

263 de mandate, necesară formării Guvernului. Până în cele din urmă, Frontul Național (centru-dreapta) obține sprijinul dreptei hinduse și al celor două partide comuniste pentru a forma Guvernul.
 24 - Elveția: În cadrul unui referendum, 35,6% din populație se pronunță pentru suprimarea armatei naționale; acest singur liant al Confederației este salvat de votul a numai 64,4% din ansamblul populației.
 27 - Franța: Președintele Mitterrand inaugurează la Lyon noul sediu al Interpolului și cheamă cu acest prilej la „un efort colectiv” în lupta împotriva traficantilor de droguri.

Articol primit prin bunăvoința doamnei Ditta Goshen, coordonatoare a Centrului de Studii și Cercetare a Istoriei Evreilor din România de la Universitatea Ebraică din Ierusalim